

Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen

Omgevingsvergunning

Aanvrager : Stichting Faunabeheereenheid Groningen
Postbus 20
9300 AA te Roden

Project : Predatiebeheer zwarte kraai en vos

Activiteiten : Flora- en fauna-activiteit

Locatie : Weidevogelgebieden Noordelijk Westerkwartier, Zuidelijk Westerkwartier Oost, Zuidelijke Westerkwartier West, Middag-Humsterland, Reitdiepdal, Midden Groningen en Gorecht inclusief een buffer om de gebieden van 3 kilometer.

Dossiernummer : K75657

Documentnummer : 2025-063052

Verzenddatum : 16 april 2025

Procedure : regulier

Besluit

Aanvraag

Op 23 oktober 2024 hebben wij van de Faunabeheereenheid Groningen (hierna: FBE) een aanvraag om een omgevingsvergunning ontvangen voor een flora- en fauna-activiteit voor het beheren zwarte kraai en vos ten behoeve van de bescherming van weidevogels. De aanvraag heeft betrekking op de weidevogelgebieden Noordelijk Westerkwartier, Zuidelijk Westerkwartier West, Zuidelijk Westerkwartier Oost, Middag-Humsterland, Reitdiepdal, Midden Groningen en Gorecht inclusief een buffer om de gebieden van 3 kilometer.

Besluit

Gelet op afdeling 5.1 van de Omgevingswet (Ow) en de overwegingen, besluiten wij:

1. de gevraagde omgevingsvergunning te verlenen voor de volgende activiteiten;
 - ten aanzien van zwarte kraai (*Corvus corone*) met betrekking tot het verbod op:
 - opzettelijk doden (artikel 11.37, lid 1a, Besluit activiteiten leefomgeving (hierna; Bal));
 - opzettelijk vernielen, beschadigen en/of wegnemen van nesten en rustplaatsen (artikel 11.37, lid 1b, Bal).
 - ten aanzien van vos (*Vulpes vulpes*) met betrekking tot het verbod op:
 - opzettelijk doden en vangen (artikel 11.54, lid 1a, Bal);
 - opzettelijk beschadigen en/of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (artikel 11.54, lid 1b, Bal);
2. De gevraagde omgevingsvergunning voor het vangen van zwarte kraai (*Corvus corone*) met de volgende middelen te weigeren:
 - vangkooi.
3. op grond van artikel 8.74p van het Bkl ten aanzien van zwarte kraai (*Corvus corone*) de volgende middelen aan te wijzen voor het doden:
 - het geweer;
 - honden (niet zijnde lange honden);
 - slag-, snij- en steekwapens of het geweer voor het doden van in nood verkerende gewonde zwarte kraaien, wanneer;
 - die worden gehanteerd door personen die aantoonbaar de nodige kennis en vaardigheden bezitten om deze activiteit humaan en doeltreffend te verrichten;
 - er redelijkerwijs geen alternatief middel voorhanden is met minder mogelijke nadelige gevolgen voor het welzijn van het dier.
4. op grond van artikel 8.74r, Bal ten aanzien van vos (*Vulpes vulpes*) de volgende middelen aan te wijzen voor het vangen en doden:
 - het geweer;
 - honden (niet zijnde lange honden);
 - kastvallen, kunstburchten en vangkooien.
5. op grond van artikel 11.31 Bal ten aanzien van verboden locaties voor middelen toestemming te geven om in afwijking van artikel 11.72 Bal, zich binnen de beheergebieden, zoals opgenomen in Figuur 1 en de Bijlage 3 bij de 'Overwegingen bij besluit' te bevinden met het middel vangkooi voor vos;
6. Op grond van artikel 11.31 Bal ten aanzien van de regels gesteld aan het geweer toestemming te geven om bij het doden van zwarte kraai en vos:
 - in afwijking van artikel 11.76, lid 1 van het Bal het geweer te gebruiken op gronden, niet zijnde jachtvelden;

- in afwijking van artikel 11.79, lid 5 van het Bal het geweer te voorzien van een geluiddemper, een kunstmatige lichtbron, een voorziening om de prooi te verlichten, een vizier met beeldomzetter en/of een elektronische beeldversterker;
 - in afwijking van artikel 11.83, lid 1 onder a van het Bal gebruik te maken van het geweer voor het doden van zwarte kraai vanaf één uur voor zonsopgang en tot één uur na zonsondergang;
 - in afwijking van artikel 11.83, lid 1 onder a van het Bal gebruik te maken van het geweer voor het doden van vos na zonsondergang en voor zonsopkomst;
 - in afwijking van artikel 11.83, lid 1 onder b van het Bal gebruik te maken van het geweer binnen de in een omgevingsplan aangewezen bebouwingscontour jacht, of op terreinen die onmiddellijk aan die bebouwingscontour grenzen.
7. dat de vergunning verleend wordt voor de de weidevogelgebieden Noordelijk Westerkwartier, Zuidelijk Westerkwartier Oost, Zuidelijk Westerkwartier West, Middag-Humsterland, Reitdiepdal, Midden Groningen en Gorect inclusief een buffer om de gebieden van 3 kilometer, zoals weergegeven in Figuur 1 in 'Overwegingen bij Besluit';
 8. dat er voorschriften aan de vergunning zijn verbonden;
 9. dat de vergunning geldt tot en met 1 december 2029;
 10. dat de volgende documenten en informatie deel uitmaken van de vergunning:
 - de aanvraag van 23 oktober 2024 en de aanvullingen per brief d.d. 21 maart 2025, inclusief Brink, B. van den (Eelerwoude) 11 juli 2024. Faunabeheerplan Groningen 2024-2029, Deelplan predatiebeheer.

Kennisgeving

Dit besluit publiceren wij op de website officiëlebekendmakingen.nl.

Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking één dag na de datum van verzending van dit besluit.

Contact

Aanspreekpunt in het kader van dit besluit en de daaruit voortvloeiende voorschriften is het Loket VTH via loketvth@provinciegroningen.nl.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met dit besluit, kunt u binnen 6 weken na verzenddatum van deze brief een bezwaarschrift indienen. Meer informatie daarover vindt u op onze website provinciegroningen.nl/bezwaarmaken.

Het indienen van een bezwaarschrift schort de werking van dit besluit niet op. U kunt daarvoor een verzoek om voorlopige voorziening indienen. Meer informatie over het vragen van een voorlopige voorziening vindt u op rechtspraak.nl/voorlopigevoorziening.

Gedeputeerde Staten van Groningen:

Namens dezen:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Deenik', with a large, sweeping flourish extending from the end.

M.D.N. Deenik MSc

Teamleider VTH

Domein Uitvoering

Voorschriften

1. Algemene voorschriften

- 1.1. De Faunabeheereenheid Groningen is als vergunninghouder te allen tijde verantwoordelijk voor het naleven van de voorschriften waaronder deze vergunning is verleend.
- 1.2. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient de uitvoerder de volgende documenten bij zich te hebben en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren:
 - a) Een machtiging tot het gebruik van deze vergunning;
 - b) Een (digitaal) afschrift van dit besluit, de voorschriften en de kaarten zoals opgenomen in Figuur 1 en Bijlage 3 bij de Overwegingen bij dit Besluit;
 - c) Een (digitaal) afschrift van het goedkeuringsbesluit van het uitvoeringsplan voor het betreffende beheergebied, als bedoeld in voorschrift 2.2;
 - d) Een grondgebruikersverklaring of jachtovereenkomst waarin schadebestrijding is opgenomen (als bedoeld in voorschrift 1.4);
 - e) Een geldige omgevingsvergunning jachtgeweeractiviteiten.
- 1.3. Het gebruik van deze vergunning is alleen toegestaan in de periode van 1 december tot en met 30 juni.
- 1.4. Gedode dieren dienen in ieder geval ter voorkoming ter verspreiding van ziekten zo spoedig mogelijk, uiterlijk bij het verlaten van de locatie van afschot, te worden opgeruimd.

2. Uitvoeringsplannen

- 2.1. Er dient per weidevogelkerngebied een uitvoeringsplan opgesteld te worden welke tenminste de volgende onderdelen bevat waaruit duidelijk wordt dat predatorbeheer op zwarte kraai en/of vos noodzakelijk is:
 - a) een gebiedsbeschrijving inclusief de landschappelijke beheermaatregelen van de voorgaande drie jaar;
 - b) aantoonbaar via het Protocol Predatiebeheer gekomen tot de noodzaak van predatorenbeheer (zie bijlage 1 en 2 van het Faunabeheerplan);
 - c) monitoringsgegevens van bodembroedende vogels van minimaal drie (aaneengesloten) jaren;
 - d) monitoringsgegevens van aanwezige predatoren van het voorgaande seizoen;
 - e) gegevens over het broedsucces van de aanwezige bodembroedende vogels;
 - f) voor welke predator een machtiging wordt verzocht, vos en/of zwarte kraai.
- 2.2. Het uitvoeringsplan dient ter goedkeuring te worden voorgelegd aan het bevoegd gezag via loketvth@provinciegroningen.nl onder vermelding van zaaknummer 'K75657' en het betreffende beheergebied.
- 2.3. Een goedkeuringsbesluit voor een uitvoeringsplan is geldig voor de gehele duur van deze vergunning.
- 2.4. Een uitvoeringsplan kan bij gewijzigde inzichten herzien worden. Het herziene uitvoeringsplan dient in dat geval opnieuw ter goedkeuring te worden voorgelegd aan het bevoegd gezag zoals benoemd onder voorschrift 2.2.

3. Machtiging, grondgebruikersverklaring en gezelschap

- 3.1. Vergunninghouder is bevoegd deze vergunning op een door de vergunninghouder te bepalen wijze over te dragen aan een feitelijke gebruiker, terreinbeherende organisatie (hierna: TBO) of Wildbeheereenheid (hierna: WBE). TBO's en WBE's mogen enkel doormachtigen op de door de FBE bepaalde wijze aan feitelijke gebruikers welke uitvoering geven aan de vergunning.
- 3.2. Een machtiging tot het gebruik van deze vergunning kan enkel worden verleend voor beheergebieden waarvoor een uitvoeringsplan is opgesteld en goedgekeurd door het bevoegd gezag (zie voorschriften 2.1 tot en met 2.3).
- 3.3. Een machtiging tot gebruik van deze vergunning dient te worden verleend voor één beheerperiode, te weten van 1 december tot en met 30 juni.
- 3.4. Een machtiging tot gebruik van deze vergunning dient door de vergunninghouder te worden gedateerd en ondertekend en te worden voorzien van een uniek nummer.
- 3.5. De vergunninghouder dient een actueel doorlopend digitaal register bij te houden van alle gemachtigde (ook aangeduid als feitelijke gebruikers) van deze vergunning. Dit overzicht dient op eerste vordering van een daartoe bevoegde ambtenaar te inzage te worden afgegeven.
- 3.6. Een verleende machtiging tot gebruik van de vergunning wordt door de vergunninghouder onverwijld ingetrokken:
 - a) na een door ons gedaan gemotiveerd verzoek;
 - b) indien de machtiging kennelijk ten onrechte is verleend;
 - c) indien van een machtiging gebruik wordt gemaakt door iemand die daartoe niet bevoegd is;
 - d) indien van een machtiging gebruik wordt gemaakt in strijd met een wettelijk voorschrift of een aan de vergunning of machtiging verbonden voorschrift.

4. Specifieke voorschriften

- 4.1. Voor het vangen van vos is het gebruik van vangkooien, kastvallen en kunstburchten toegestaan. Deze middelen dienen tenminste iedere 24 uur te worden gecontroleerd. Vangsten anders dan vos dienen onmiddellijk vrijgelaten te worden.
- 4.2. De inzet van honden, niet zijnde lange honden, is toegestaan bij het gebruik van deze vergunning met inachtneming van de volgende voorwaarden:
 - a) De inzet van aardhonden in de periode 15 maart tot en met 30 juni, is enkel toegestaan ter opsporing van vossen of jonge vossen. Ingeval duidelijk is dat een zogende moervos is gedood.
 - b) De inzet van aardhonden is niet toegestaan binnen N2000 gebieden;
 - c) De inzet van aardhonden is niet toegestaan bij dassenburchten;
 - d) De inzet van aardhonden voor het uitdrijven van kastvallen, kunst- of vossenbouw is niet toegestaan in de periode 15 maart tot 31 augustus.
- 4.3. Indien een zogende moervos wordt gedood, moeten haar jongen zo spoedig mogelijk worden opgespoord en zonder onnodig lijden worden gedood. Indien dit binnen Natura 2000-gebieden voorkomt, dienen daarbij de voorwaarden genoemd onder voorschrift 5.1 en 5.2 in acht genomen te worden.

- 4.4. Gebruik van lokvoer en (elektronische) lokgeluiden is gedurende het gehele jaar toegestaan. Het is niet toegestaan om slachtafval van dode (landbouw) dieren te gebruiken als lokmiddel.

5. Beheer binnen Natura 2000-gebieden

- 5.1. Binnen het Natura 2000 gebied is het gebruik van kunstlicht niet toegestaan. Het gebruik dient te worden beperkt tot nachtzichtapparatuur, niet zijnde kunstlicht.
- 5.2. Het gebruik van de vergunning is alleen toegestaan in het beheergebied zoals aangegeven in Figuur 1 en Bijlage 3 bij de Overwegingen bij dit besluit, waarbij gebruik van de vergunning binnen het N2000-gebied bij het weidevogelkerngebied Gorecht alleen toegestaan is na toestemming van de terreinbeherende organisatie (Het Groninger Landschap) met aanvullende uitgangspunten:
- a) Binnen begrenzing Natura 2000 gebied en gedurende het broedseizoen (15 maart - 31 juli) dient er gebieds- en tijdszoning te worden toegepast ten behoeve van roerdomp, porseleinhoen en rietzanger door de handelingen niet te laten plaatsvinden in directe nabijheid van locaties waar nestindicerend gedrag van roerdomp of porseleinhoen is vastgesteld. Dit geldt ook voor gebiedsdelen met verstoringsrisico's voor roerdomp zoals deze zijn weergegeven in bijlage 1.
 - b) Binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied en gedurende de rust- en foerageerperiode (1 november - 1 april) dient er gebieds- en tijdszoning te worden toegepast ten behoeve van kleine zwaan, toendra-rietgans, kolgans en smient. Dit dient te gebeuren door niet in directe nabijheid van locaties waar al enige dagen groepen (>10 vogels) ganzen, smienten of kleine zwaan foerageren of rusten. Hier dient een afstand van minimaal 100 meter in acht genomen bij het uitvoeren van de handeling. Tussen bezoeken waar wordt geschoten dient tenminste 24 uur te zitten.
 - c) Gebruik van de vergunning is niet toegestaan bij nestlocaties van zeearend zoals weergegeven in bijlage 2, waarbij een bufferzone van 500 meter van toepassing is. Enkel wanneer Stichting Het Groninger Landschap heeft aangegeven dat de zeearend niet meer aanwezig is, mag beheer binnen de bufferzone plaatsvinden. Hiervan dient uiterlijk een week voorafgaand aan het beheer binnen de bufferzone een melding te worden gedaan aan het bevoegd gezag via loketvth@provinciegroningen.nl.

6. Rapportage

- 6.1. Handelingen op grond van deze vergunning moeten ongeacht het resultaat binnen 7 dagen gemeld te worden in het systeem dat de Faunabeheereenheid Groningen hiervoor beschikbaar heeft gesteld.
- 6.2. Handelingen uitgevoerd tussen één uur na zonsondergang en één uur voor zonsopkomst dienen tenminste 24 uur voor uitvoering gemeld te worden aan het bevoegd gezag via: teamnatuurtoezichthandhaving@provinciegroningen.nl.
- 6.3. Handelingen uitgevoerd tussen één uur na zonsondergang en één uur voor zonsopkomst dienen binnen 24 uur te worden geregistreerd.

Ter kennisname

- De vergunning kan gewijzigd of ingetrokken worden op grond van artikel 5.39, 5.40 en 18.10 Ow.
- Indien een verlenging of wijziging van dit besluit nodig geacht wordt, voor het verstrijken van deze termijn een verzoek om verlenging/wijziging ingediend te worden via het Omgevingsloket van het digitaal stelsel.

Overwegingen

1. Procedurele aspecten

1.1. Omschrijving project

1.1.1. Reden aanvraag

Nederland is van oudsher een belangrijk gebied voor grondbroedende vogels, waaronder weide- en akkervogels. Deze vogels leggen hun nesten op de grond, wat hen bijzonder kwetsbaar maakt voor predatoren zoals vossen, marters en (roof)vogels. In de afgelopen decennia zijn de populaties van veel weidevogelsoorten sterk afgenomen ondanks dat weidevogelgebieden optimaal worden ingericht en beheerd voor weidevogels.

De provincie Groningen herbergt een grote diversiteit aan broedvogels in haar agrarische landschappen. Hierdoor is Groningen een essentiële broed- en doortrekplaats voor vele soorten weidevogels. De agrarische collectieven in Groningen, samen met de terrein beherende organisaties, zetten zich in voor de bescherming van deze grondbroedende vogels door optimalisatie van het landschap en aangepaste landbouwpraktijken.

Ondanks de gezamenlijke inspanningen om broedhabitats te verbeteren in de aangewezen weidevogelkerngebieden, blijven de populaties van veel weide- en akkervogels afnemen. Predatie van eieren en kuikens door verschillende zoogdierpredatoren, waaronder de vos (*vulpes vulpes*), worden steeds meer erkend als een factor die het populatieherstel van grondbroedende vogels belemmert. Ook vliegende predatoren, waaronder zwarte kraai (*Corvus corone*), worden steeds vaker genoemd als predatoren die bijdragen aan het uitblijven van herstel.

Deze predatoren passen zich snel aan bij veranderingen in het landschap, wat leidt tot een overlap in habitatgebruik en hoge predatieniveaus. Er zijn studies die de negatieve effecten van landbouwpraktijken op boerenlandvogelpopulaties aantonen, maar zelfs in de meest optimaal beheerde weide- en akkervogelgebieden lijkt de achteruitgang van de boerenlandvogels niet te keren. Uit studies wordt duidelijk dat predatie van nesten en kuikens frequent voorkomt, en dat de huidige dichtheden van predatoren kunnen bijdragen aan de achteruitgang en/of het uitblijven van herstel (Loonstra et al., 2024). Predatiebeheer op vos en zwarte kraai is daarom volgens de Faunabeheereenheid Groningen een onmisbaar onderdeel van de natuurbeschermings-strategieën van weidevogels in Groningen. Door gerichte maatregelen te nemen om predatiedruk te verminderen, kan de toekomst van diverse grondbroedende vogelsoorten worden gewaarborgd. Voor het uitvoering van deze maatregelen is een vergunning noodzakelijk.

Vervallen landelijke vrijstelling

Beheer van vos en zwarte kraai was tot 1 december 2024 overdag mogelijk onder de landelijke vrijstelling. In andere provincies zijn juridische discussies ontstaan over het gebruik van de landelijke vrijstellingen. Daarom heeft de FBE zich uiteindelijk genoodzaakt gezien om dit onderdeel van het faunabeheerplan in te trekken, waardoor de landelijke vrijstelling nu niet meer gebruikt kan worden om predatoren van weidevogels te bestrijden. Hierdoor is de noodzaak voor deze vergunning extra groot geworden.

De FBE is er ten tijde van het opstellen van het deelplan in het faunabeheerplan voor predatiebeheer aanvankelijk vanuit gegaan dat de landelijke vrijstelling/vergunningvrije gevallen ook in deze beheerperiode gebruikt zouden kunnen worden. Nu dat niet langer het geval is, is de noodzaak ontstaan om de schadebestrijding zoals die eerder op grond van de landelijke vrijstelling mogelijk was, nu deels in een provinciale omgevingsvergunning op te nemen.

Doel beheerperiode 2024-2029

Het doel voor de beheerperiode voor het geldende Faunabeheerplan Predatiebeheer (2024-2029) is om in de Groninger weidevogelgebieden – tezamen met andere maatregelen – de weidevogelstand op langere termijn te verbeteren.

Gedurende deze beheerperiode zullen daarom maatregelen getroffen worden die gericht zijn op het planmatig beheren van vos en zwarte kraai in de beheergebieden, in samenhang met de maatregelen uit het Natuurbeheerplan Groningen en de Actieplannen weidevogels en akkervogels Groningen, zodat gezorgd wordt voor het ombuigen van dalende trend van de weidevogelpopulaties tot stabilisatie.

Deze doelen kunnen worden bereikt door het inzetten van planmatig beheer met de volgende uitgangspunten:

- Planmatige gebiedsgerichte bestrijding van vos zowel overdag als in de nachtperiode optimaliseren en voortzetten;
- Planmatige gebiedsgerichte bestrijding van de zwarte kraai met het geweer optimaliseren;
- Gebiedsgerichte aanpak per weidevogelcluster vormgeven middels uitvoeringsplannen (zie paragraaf 5.3).

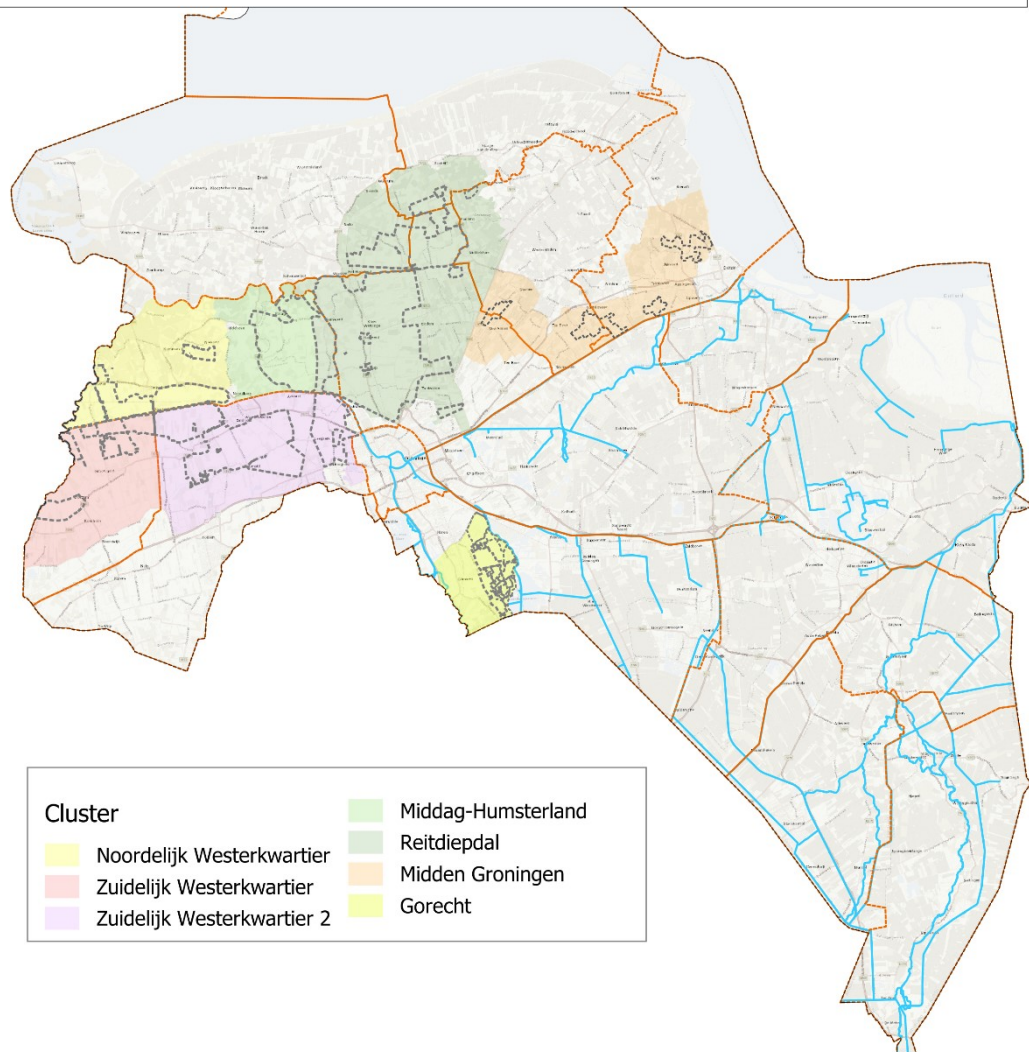
1.1.2. Beheergebieden

Het beheergebied wordt gevormd door een weidevogelkerngebied, bestaande uit clusters van open grasland, met daaromheen een bufferzone van maximaal 3 kilometer (zie Figuur 1). Het predatiebeheer ter bescherming van grondbroeders zal plaatsvinden binnen de begrenzingen van de beheergebieden.

De beheergebieden betreffen de op onderstaande kaart gearceerde clusters van open grasland inclusief een buffer van 3 kilometer daaromheen. Voor deze vergunning worden zeven beheergebieden aangewezen (Figuur 1), gedetailleerde kaarten per beheergebied zijn opgenomen in bijlage 3:

- Noordelijk Westerkwartier
- Zuidelijk Westerkwartier West
- Zuidelijk Westerkwartier Oost
- Middag-Humsterland
- Reitdiepdal
- Midden Groningen
- Gorecht

Clusters van open grasland Groningen

Figuur 1. Overzicht van de kerngebieden (stippellijnen) met de buffers daaromheen. Voor de twee gebieden aangeduid als 'Zuidelijk Westerkwartier' wordt onderscheid gemaakt in de benaming door de toevoeging 'oost' of 'west'. Zuidelijk Westerkwartier 2 is in dit geval Zuidelijk Westerkwartier Oost.

1.1.3. Beoogd beheer 2024 - 2029

Gebiedsgerichte aanpak

Het ad hoc bestrijden van vossen of zwarte kraaien is beperkt effectief bij het voorkomen of verminderen van predatiedruk op bodembroeders. Een gebiedsgerichte en planmatige aanpak is noodzakelijk om tijdens het broed- en kuikenseizoen de predatiekans door de belangrijkste predatoren te minimaliseren. Hierbij is maatwerk per gebied essentieel en afhankelijk van de dichtheden van predatoren en de specifieke omgevingsfactoren.

De gebiedsgerichte aanpak wordt gerealiseerd door middel van uitvoeringsplannen (zie 5.3). Een uitvoeringsplan wordt per beheergebied opgesteld.

Voorgesteld beheer vos

Het voorgestelde beheer van vos bestaat uit de volgende onderdelen:

- Beheer in de periode 1 december tot en met 30 juni van elk jaar;
- Afschot van vossen gedurende het hele etmaal met behulp van hulpmiddelen om in de nacht te kunnen schieten;
- Het inzetten van kastvallen, vangkooien en kunstburchten voor het vangen en vervolgens doden van vossen.

Voorgesteld beheer zwarte kraai

Het voorgestelde beheer op zwarte kraai bestaat uit de volgende onderdelen:

- Beheer in de periode 1 december tot en met 30 juni van elk jaar;
- Afschot van zwarte kraai gedurende de dag inclusief één uur voor zonsopgang en één uur na zonsondergang;
- Wegnemen en/of vernielen van nesten en eieren van zwarte kraai in het beheergebied in het voorjaar (circa maart - april);
- Inzet van vangkooien voor het vangen en vervolgens doden van zwarte kraaien.

1.1.4. Aanvraag

De vergunning wordt aangevraagd met betrekking tot onderstaande verbodsbepalingen en soorten:

Verbodsbepalingen van artikel 5.1, lid 2, onder g, Ow ten aanzien van vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn:	Soortnamen:
• opzettelijk doden (artikel 11.37, lid 1a, Bal); • opzettelijk vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten, rustplaatsen of eieren (artikel 11.37, lid 1b, Bal);	Zwarte kraai

Verbodsbepalingen van artikel 5.1, lid 2, onder g, Ow ten aanzien van in het wild levende zoogdieren van de soorten genoemd in <u>bijlage IX</u> , onder A:	Soortnamen:
• opzettelijk doden en vangen (artikel 11.54, lid 1a, Bal); • opzettelijk beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen en/of rustplaatsen (artikel 11.54, lid 1b, Bal);	Vos

Tevens wordt toestemming verzocht voor de volgende onderdelen ten aanzien van het gebruik van het geweer ten behoeve van het beheer van zwarte kraai en vos:

- om het geweer te gebruiken buiten gronden zijnde jachtvelden (Artikel 11.76, lid 1 van het Bal);
- voor het gebruik van middelen op, aan of bij het geweer, zoals een geluiddemper, een kunstmatige lichtbron, een voorziening om de prooi te verlichten, een vizier met beeldomzetter, een elektronische beeldversterker of een ander instrument om in de nacht te schieten (Artikel 11.79, lid 5 van het Bal);
- om het geweer voor zonsopkomst en na zonsondergang te gebruiken (Artikel 11.83, lid 1 onder a van het Bal);

- binnen de in een omgevingsplan aangewezen bebouwingscontour jacht, of op terreinen die onmiddellijk aan die bebouwingscontour grenzen (Artikel 11.83, lid 1 onder b).

Voor vos wordt aanvullend verzocht de volgende middelen aan te wijzen:

- het geweer;
- kastvallen, kunstburchten en vangkooien;
- honden, niet zijnde lange honden.

Voor zwarte kraai wordt aanvullend verzocht de volgende middelen aan te wijzen:

- het geweer;
- vangkooi;
- honden, niet zijnde lange honden;
- slag-, snij- en steekwapens.

1.2. Vergunningplicht

In paragraaf 5.1.1 van de Ow is geregeld voor welke activiteiten er een vergunningplicht geldt. Hieronder wordt per activiteit aangegeven op welke grondslag er een vergunningplicht bestaat:

- Flora- en fauna-activiteit: artikel 5.1, lid 2, onder g, van de Ow, in samenhang met:
 - paragraaf 11.2.2 *Flora- en fauna-activiteiten: Omgevingsvergunning soorten vogelrichtlijn* Bal;
 - Artikel 11.37, lid 1 onder a Bal: het opzettelijk doden van zwarte kraai;
 - Artikel 11.37, lid 1 onder b Bal: het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van zwarte kraai.
 - paragraaf 11.2.4 *Flora- en fauna-activiteiten: Omgevingsvergunning andere soorten* Bal.
 - Artikel 11.54, lid 1 onder a Bal: het opzettelijk doden of vangen van vos, genoemd in bijlage IX, onder A; en
 - Artikel 11.54, lid 1 onder b Bal: het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a.

1.3. Maatwerkmogelijkheid

Op grond van artikel 11.31 Bal kan met een vergunningvoorschrift worden afgeweken van de artikelen 11.76, 11.79 en 11.83 van het Bal.

Omdat er vergunningvoorschriften ten aanzien van het gebruik van het geweer in de vergunning opgenomen kunnen worden hoeft en mag geen maatwerkvoorschrift gesteld te worden (art. 11.31, lid 3 Bal).

1.4. Bevoegd gezag

Wij zijn op grond van artikel 4.6, lid 1, onder e, Ow het bevoegd bestuursorgaan om op de enkelvoudige aanvraag te beslissen.

1.5. Reguliere procedure

Een besluit op een aanvraag om een omgevingsvergunning wordt voorbereid met de reguliere procedure als bedoeld in paragraaf 16.5.2 Ow, tenzij er activiteiten worden aangevraagd die zijn aangewezen in artikel 10.24 Ow of voor het besluit een

milieueffectrapport moet worden gemaakt. In die gevallen en op verzoek of met instemming van de aanvrager, is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

De aanvraagde activiteiten zijn niet aangewezen in artikel 10.24 Ow en voor het besluit hoeft geen milieueffectrapport te worden gemaakt. Daarnaast is er geen sprake van een verzoek om toepassing van de uitgebreide procedure. Daarom is de reguliere procedure van toepassing.

1.6. Overige wetgeving

Overig regelgeving gebruik geweer

Voor het doden van de genoemde diersoorten mag gebruik worden gemaakt van het geweer, met inachtneming van de overige bepalingen en regels bij het gebruik van het geweer als genoemd in het Besluit activiteiten leefomgeving.

Demper

Voor het gebruik van een geluiddemper op het geweer is aanvullend een ontheffing van de Wet wapens en munitie noodzakelijk, afgegeven door Justis. Het is aan de gebruiker van het geweer zelf om deze ontheffing te verzorgen.

2. Wettelijke en beleidskaders

2.1. Omgevingswet

2.1.1. Vos

De vos is op grond van de Omgevingswet beschermd. Dit houdt in dat het zonder vergunning verboden is om vossen te doden of te vangen. Ook is het verboden om zijn vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of te beschadigen. Hoewel de vos onder artikel 11.57 onder b is aangewezen als een 'vergunningvrij geval' kan deze regeling niet meer gebruik worden vanwege het ontbreken van een goedgekeurd Faunabeheerplan voor dit onderdeel. Voor alle onderdelen van het beoogde beheer is zodoende een omgevingsvergunning benodigd.

2.1.2. Zwarte kraai

De zwarte kraai is op grond van de Omgevingswet beschermd. Dit houdt in dat het zonder vergunning verboden is om zwarte kraaien opzettelijk doden of te vangen en ook om opzettelijk nesten en eieren van deze soort te vernielen te beschadigen of weg te nemen. Hoewel zwarte kraai onder artikel 11.43 onder b van het Bal is aangewezen als 'vergunningvrij geval' kan deze regeling niet meer worden gebruikt vanwege het ontbreken van een goedgekeurd Faunabeheerplan voor dit onderdeel. Voor alle onderdelen van het beoogde beheer is zodoende een omgevingsvergunning benodigd.

2.2. Natuurbeheerplan Groningen 2023

Het doel van het Natuurbeheerplan Groningen is het bieden van een beleidskader voor de uitvoering van Europese, rijks- en provinciale natuur- en landschapsbeleid. Het natuurbeheerplan beschrijft de natuur- en landschapsdoelen voor verschillende gebieden en stelt de kaders voor subsidiemogelijkheden voor het beheer en de ontwikkeling van natuurgebieden. Het gaat hierbij om bestaande natuurgebieden, gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, landbouwgebieden die worden beheerd volgens agrarisch

natuurbeheer en de Natura 2000-gebieden. De provincie Groningen financiert een aanzienlijk deel van de kosten voor natuurbeheer door middel van subsidies.

Het Natuurbeheerplan Groningen 2023 richt zich in hoofdstuk 4 op het behoud en herstel van populaties weide- (paragraaf 4.3.1), akker- (paragraaf 4.3.2) en kustvogels (paragraaf 4.1.1). In dit hoofdstuk worden de beheer- en landschapsdoelen voor zes te onderscheiden regio's uitgewerkt, waarbij per regio wordt toegelicht welke beheervormen voor de bescherming van grondbroedende vogels wordt nagestreefd.

2.3. Actieplan weidevogels Groningen

Met het opstellen van het Actieplan Weidevogels Groningen in 2018 hebben twaalf Groningse en landelijke organisaties zichzelf het doel gesteld om de populatie weidevogels, met name de grutto, in de provincie Groningen te versterken door de leefgebieden te verbeteren en de broedsuccessen te verhogen. Het manifest, dat aan dit actieplan voorafging, richt zich op het vergroten van de gruttopopulatie naar 2.000 broedparen in 2027, door een combinatie van maatregelen op het gebied van gebiedsinrichting, beheer, predatiebeheer, monitoring, natuurinclusieve landbouw, en communicatie en educatie. Door de Provinciale Staten van Groningen is aangegeven dat dit actieplan wordt onderschreven en dat het Actieplan uitgevoerd dient te worden (Motie Groen Links en PvdA, 2018).

Het 'actieplan weidevogels Groningen' besteedt specifieke aandacht aan open grasland als essentieel leefgebied voor weidevogels. Binnen dit leefgebied, open grasland, zijn deelgebieden voor het 'aanvalsplan Grutto' aangewezen.

2.4. Aanvalsplan Grutto

Het aanvalsplan Grutto dat in 2022 van start is gegaan voorziet in de inrichting van zogenoemde kansgebieden, verspreid over zeven 'weidevogelprovincies': Fryslân, Groningen, Overijssel, Utrecht, Gelderland, Noord-Holland en Zuid-Holland. In deze aaneengesloten weidevogelgebieden van minimaal 1.000 hectare werken boeren, terreinbeheerders, jagers en vrijwilligers samen. Ze beheren het open weidelandschap, zodat weidevogels er voldoende voedsel vinden, veilig kunnen broeden en kuikens kunnen laten uitvliegen.

Het aanvalsplan Grutto richt zich op vier speerpunten die waarborgen dat de weidevogelpopulaties kunnen herstellen: kansgebieden van voldoende schaal, hoog waterpeil, aangepast agrarisch beheer en actief predatorenbeheer.

In het 'Natuurbeheerplan Groningen' wordt aangegeven welke gebieden kansrijk zijn vanuit het actieplan weidevogels in combinatie met het aanvalsplan grutto. Het betreft de gebieden:

- Gorecht;
- Reitdiepdal Oost (Wolddijk-Koningslaagte, Winsumermeeden, Tinallinge)
- Reitdiepdal West (Reitdiep Noord, Paddepoel)

Deze gebieden zijn onderdeel van de beheergebieden (Gorecht en Reitdiepdal) waarvoor deze vergunning is aangevraagd.

2.5. Faunabeheerplan

In artikel 11.63 van het Bal is bepaald dat faunabeheer dient plaats te vinden volgens een goedgekeurd Faunabeheerplan. Het hoofdstuk predatiebeheer van het Faunabeheerplan 2024-2029 is op 26 november 2024 door Provinciale Staten goedgekeurd. Om het Faunabeheerplan in uitvoering te brengen is een omgevingsvergunning benodigd, deze vergunning voorziet daarin.

3. Inhoudelijke overwegingen Flora en fauna activiteit

Een vergunning als bedoeld in artikel 5.1 lid 2 onder g Ow in samenhang met de paragrafen 11.2.2 tot en met 11.2.4 van het Bal kan uitsluitend worden verleend indien is voldaan aan de voorwaarden genoemd in artikel 8.74k tot en met 8.74n van het Besluit kwaliteit leefomgeving:

- er is een geldig wettelijk belang;
- de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort;
- er bestaat geen bevredigende andere oplossing.

De beoordeling gaat in op deze drie voorwaarden.

3.1. Wettelijk belang

Predatie door zwarte kraai en vos heeft een negatieve impact op het voortbestaan van de in Groningen voorkomende broedpopulaties van weidevogels.

De vergunning wordt aangevraagd voor vos:

- Ter bescherming van wilde flora of fauna.

De vergunning wordt aangevraagd voor zwarte kraai:

- Ter bescherming van flora en fauna.

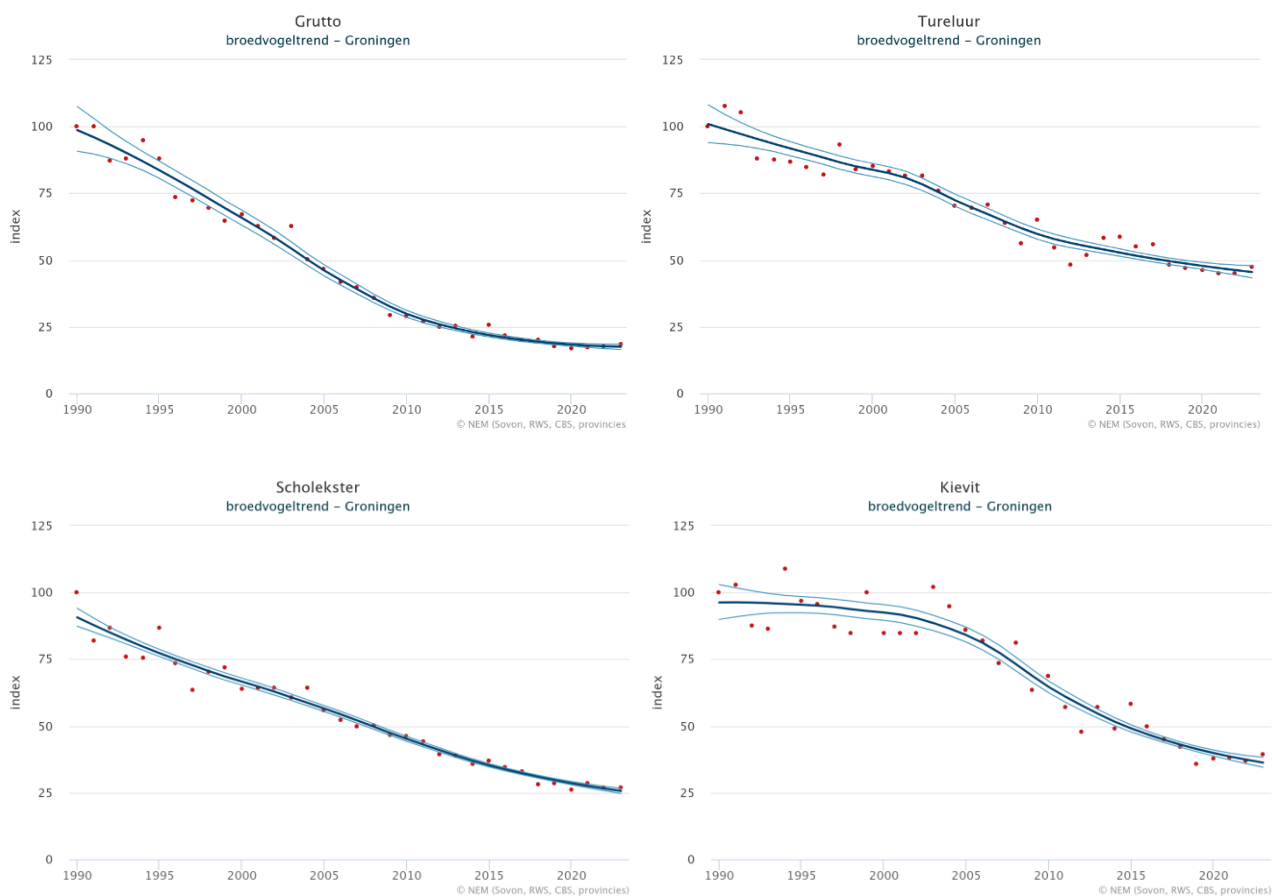
Het Faunabeheerplan 2024-2029 geeft inzicht in de rol die vos en zwarte kraai spelen bij de predatie op weidevogels en beschrijft waarom afschot van vos en zwarte kraai noodzakelijk is ter bescherming van weidevogels. Onderstaand wordt het belang door middel van verschillende onderdelen toegelicht.

3.1.1. Ontwikkeling weidevogelstand

Ondanks de inzet van verschillende beheermaatregelen staan weidevogelsoorten nog steeds onder druk. De afgelopen jaren zijn er meer weidevogelsoorten in aantal achteruitgegaan dan toegenomen. De sterkste afname is te zien bij: grutto, tureluur, scholekster, kievit en wilde eend.

De staat van instandhouding van deze soorten is aangemerkt als matig ongunstig tot zeer ongunstig. Ook binnen de provincie Groningen neemt het aantal weidevogels nog altijd af, ondanks beleid en beheermaatregelen. Daarbij komen weidevogels ook op steeds minder plekken voor¹. In Figuur 2 is de broedvogeltrend van vier weidevogels voor de provincie Groningen weergegeven.

¹ <https://destaatvangroningen.nl/natuurmonitor-weidevogels.html>

Figuur 2. Broedvogeltrend voor een aantal weidevogelsoorten in de provincie Groningen. Bron: Sovon (2025)

3.1.2. Predatiedruk op weidevogelpopulatie

Weidevogels broeden in open landschap op de grond en daarmee zijn de nesten toegankelijk voor zowel luchtpredatoren (zoals zwarte kraai en roofvogels) als grondpredatoren zoals vos, steenmarter en (verwilderde) huiskat.

De weidevogelpopulaties zijn in de afgelopen jaren aanzienlijk afgenomen (zie Figuur 2). Daartegenover zien we ook over een aantal decennia toename van predatie onder van weidevogels, waaronder door predatoren als vos en zwarte kraai. Hierdoor is er een 'predatievalkuil' ontstaan. De afnemende weidevogelpopulaties zitten klem ten opzichte van het toenemend aantal predatoren en kunnen daardoor niet zelfstandig meer uit deze valkuil ontsnappen.

Diverse onderzoeken in zowel Nederland als in het buitenland tonen aan dat gericht predatorenbeheer nodig is en een bijdrage kan leveren om de stand van weide- en akkervogels weer op peil te brengen. Een recent onderzoek (Loonstra et al., 2023) toont aan dat een intensieve en gerichte bestrijding van (grond)predatoren zich vertaalt in een verhoogd broedsucces én hogere kuikenoverleving.

Hierbij dient ook het effect van het wegvallen van de landelijke vrijstelling in acht genomen te worden. Voor december 2024 was het mogelijk om gedurende de dag afschot te plegen op zwarte kraai en vos. Doordat dit nu niet mogelijk is zullen de populaties toenemen en zal er ook onderling meer concurrentie ontstaan voor voldoende

voedsel. Het is aannemelijk dat de predatiedruk hierdoor alleen maar zal toenemen de komende jaren.

3.1.3. Predatie

Vos

Predatie door vossen is niet alleen gericht op eieren of jonge vogels, ook de broedende volwassen vogels worden 's-nachts van de nesten gehaald en gedood (Teunissen et al. 2008, Van der Wal & Teunissen 2018, Mason et al. 2018). Deze studies tonen ook aan dat predatie van grondbroedende vogels tot in de latere periode van het broedseizoen plaats kan vinden.

Naast verliezen van nesten door factoren zoals landbouwwerkzaamheden en nestverlating, blijkt uit modelberekeningen dat predatie door vossen significant bijdraagt aan de afname van de Nederlandse weidevogelpopulatie (Teunissen et al., 2005). Onderzoek toont aan dat in gebieden met vossen meer dan 50% van de legsels wordt gepredeerd (Gijsbertsen & Teunissen, 2013). Recentelijk (2023) werd in het Groninger weidevogelgebied Winsumermeeden, waar tijdens het broedseizoen plotseling vossen verschenen, tot 60% van de nesten in korte tijd gepredeerd, wat resulteerde in uitkomstpercentages ver onder de streefwaarde van 70% (Jonge Poerink et al., 2023) voor populatiebehoud. Het predatieaandeel van vossen kan zelfs nog hoger liggen. Bij onderzoek in Overijssel in 2016 en 2017 kwam naar voren dat de vos in de onderzochte gebieden een aandeel had tussen de 64-80% van de gepredeerde nesten (Oosterveld et al., 2017).

Vos is zodoende een bekende predator die in korte tijd veel schade aan kan richten onder zowel eieren en kuikens als oudervogels en daardoor een groot negatief effect kan hebben op het voortbestaan van weidevogels in de provincie Groningen.

Zwarte kraai

Van zwarte kraaien is bekend dat zij prederen op zowel eieren als op kuikens van weidevogels (Teunissen et al., 2008). Uit internationale onderzoeken komt naar voren dat de zwarte kraai één, en in sommige gebieden zelfs dé belangrijkste predator is van steltlopers (Van der Wal en Teunissen et al., 2018). Bij onderzoek in het Verenigd Koninkrijk (Macdonald & Bolton, 2008) werd een groter aantal predatiegevallen door zwarte kraai met nestcamera's vastgelegd (15 % van de geïdentificeerde predatiegevallen (Jonge Poerink, 2009).

Een onderzoek naar predatie in een tweetal Groninger weidevogelgebieden² (Oosterveld et al., 2018) liet zien dat hier min of meer gelijke predatoren aan bod komen. Over beide gebieden tezamen zijn (in volgorde van belangrijkheid) als nestpredator vastgesteld: kat, steenmarter, zwarte kraai, hermelijn en bruine kiekendief. De vos komt in dit onderzoek niet naar voren als belangrijke predator omdat in deze gebieden reeds intensief was ingezet op beheer van vossen ter bescherming van de weidevogelstand. De zwarte kraai kan in het Groningse landschap overal worden aangetroffen. Zowel in bebouwd gebied alsook in het buitengebied. Het dieet varieert afhankelijk van wat ter plaatse beschikbaar

² Er is onderzoek gedaan in de Medenertlister- en Fransumerpolder. Deze gebieden zijn onderdeel van het beheergebied 'Middag-Humsterland' dat is opgenomen in deze aanvraag.

is, maar omvat meestal ongewervelde soorten, met name regenwormen, maar ook kleine zoogdieren, kikkers, vogeleieren, kuikens, evenals aas (BirdLife International 2019). Zwarte kraaien zijn generalisten en opportunistisch wat hun voedselkeuze betreft. Bij het zoeken naar nieuwe voedselbronnen maken zwarte kraaien gebruik van zoekbeelden. Het vermogen van een zwarte kraai om een prooi te vinden wordt vergroot door succeservaringen. Het bleek dat zwarte kraaien kenmerken van de omgeving alsmede kenmerken van de prooi leren herkennen. Het is mogelijk dat zwarte kraaien een 'specialisme' ontwikkelen. Als dit gebeurt kan één zwarte kraai in een gebied grote schade aanrichten. Deze vergunning maakt het mogelijk om die dieren uit een weidevogelgebied te verwijderen.

Het ligt dan ook voor de hand dat gedurende het weidevogelseizoen, en vooral waar veel weidevogels nestelen, de aanwezige zwarte kraaien graag van deze veelvuldig voorkomende voedselbron gebruik maken. Na het broedseizoen zullen zwarte kraaien weer makkelijk overschakelen naar andere voedselbronnen (Van den Brink/Jonge Poerink 2019). Omdat zwarte kraaien ook goed van elkaar kunnen leren kan in relatief korte periode een grotere groep individuen snel aanleren hoe nesten van weidevogels gevonden kunnen worden. Er zijn al bevestigde waarnemingen dat zwarte kraaien goed in staat zijn gebleken om de inspanningen van nazorgers (geplaatste stokken) te gebruiken als aanduiding dat zich hier een nest bevindt.

Naast directe predatie leidt een hoge aanwezigheid van zwarte kraaien in een gebied tot aanzienlijke verstoringseffecten bij weidevogels. Tijdens het predatieonderzoek in Paddepoel en Koningslaagte van de Provincie Groningen viel het grote aantal zwarte kraaien op (mededeling Bob Jonge Poerink). Er waren bijna voortdurend zwarte kraaien in het gebied actief. Dit zorgt niet alleen voor predatie van eieren en kuikens van weidevogels, maar ook voor een voortdurende onrust en alarm bij oudervogels. Dit resulteert er weer in dat kuikens zich drukken en het foerageren wordt onderbroken. Voor de ontwikkeling en overleving van kuikens is dit nadelig.

Treitergedrag door zwarte kraai

In een uitspraak van de Rechtbank Noord-Holland wordt dit gedrag van zwarte kraaien 'treitergedrag' genoemd (Rechtbank Noord-Holland, 2024)³. In uitspraak wordt gerefereerd naar dit gedrag waarbij grote groepen zwarte kraaien en kauwen actief zijn die zowel weidevogels verstoren als ook op legsels en kuikens prederen. Deze groepen zijn zo groot dat ze zich nauwelijks iets aantrekken van het verjagingsgedrag van weidevogels en niet alleen legsels en kuikens prederen, maar ook zorgen voor een grote verstoring van de weidevogels. Het kost de weidevogels zoveel energie deze groepen te verjagen dat ze het uiteindelijk opgeven, waarna de situatie zich omdraait, en de kauwen en zwarte kraaien juist op de weidevogels (en nesten en kuikens) gaan jagen.

Predatiemijding zwarte kraai

Een ander waargenomen gedrag als gevolg van veelvuldige predatie door o.a. zwarte kraai is 'predatiemijding'. Dit houdt in dat dat weidevogels niet in de directe omgeving van broedplaatsen van predatoren zoals zwarte kraaien gaan broeden. Oosterveld (2022) vermeldt een onderzoek waaruit volgt dat binnen 400 m vanaf bewoonde nesten van buizerd en zwarte kraai de broeddichtheden van weidevogels lager waren dan op grotere

³ Rechtbank Noord-Holland, 6 maart 2024. HAA24/276. ECLI:NL:RBNHO:2024:2289.

afstand van die nesten. Het gevolg hiervan is dat in gebieden die verder geschikt zijn als broedgebied van weidevogels, de beschikbare oppervlakte broedhabitat door dit mijdingsgedrag afneemt.

3.1.4. Effectiviteit van het beheer

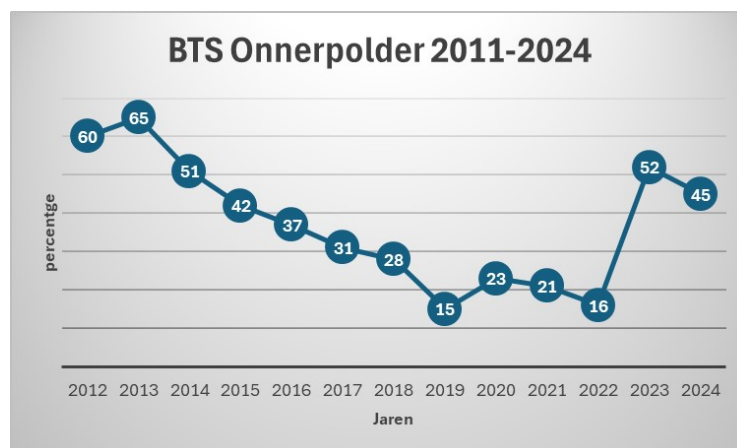
Vos in het weidevogelgebied Gorecht

Boerennatuur Collectief Groningen West had in de jaren 2022 tot 2024 een ontheffing voor beheer op vos voor het weidevogelgebied Gorecht in de Onnerpolder. Deze ontheffing maakte naast beheer onder de voormalige vrijstelling ook nachtelijk afschot op vos mogelijk.

Het aantal broedparen grutto varieert in het gebied tussen de 35 en 43 paar in de periode 2022-2024. Naast het aantal nesten is ook het Bruto Territoriaal Succes (BTS) van grutto gemeten in het gebied. Het BTS is een indicatie van oudersvogels met jongen. Het percentage geeft aan hoeveel broedparen op een bepaalde datum nog jongen heeft. Het zegt dus iets over het broedsucces.

Het nachtelijk afschot betekende in dit geval een intensivering van het beheer op vos. Voor de intensivering was het BTS sterk teruggelopen, tot maar 16% voor grutto in 2022. In 2023, na één seizoen nachtelijk afschot, is dit sterk gestegen, naar 52% voor grutto. In 2024 was het BTS 45%. Iets minder maar nog steeds een grote verbetering in vergelijking met voorgaande jaren. Deze dip is te verklaren door een afname in muizenpopulaties waardoor soorten die hiervan afhankelijk zijn genoodzaakt waren om een andere voedselbron te vinden. Deze niveaus zijn voor het laatst behaald in 2014 (Figuur 3).

Figuur 3. Bruto Territoriaal Succes van grutto in weidevogelgebied Gorecht in de Onnerpolder.

Uit deze resultaten blijkt dat afschot van vos direct heeft bijgedragen aan het broedsucces van grutto in dit gebied. Uit veldwaarnemingen is ook naar voren gekomen dat soorten als kieviet en tureluur zeer succesvol waren na het intensiveren van de bestrijding van vossen, dit is echter niet getalsmatig geregistreerd.

Uit deze casus blijkt dat (nachtelijk) afschot van vos direct heeft bijgedragen aan een toename in het broedsucces van weidevogels.

Vos in het weidevogelgebied Zuidelijk Westerkwartier West

In het weidevogelgebied Zuidelijk Westerkwartier West is in 2024 monitoring uitgevoerd naar nestpredatie van weidevogels door middel van cameravallen. Er vond enkel bestrijding van vos plaats met de middelen die mogelijk waren onder de landelijke vrijstelling.

Uit de monitoring is gebleken dat er in Zuidelijk Westerkwartier West in totaal een uitkomstpercentage was van 3% voor de soorten grutto, kievit, scholekster en tureluur. Alleen scholekster was succesvol met twee uitgekomen nesten. Er werden 30 nesten gemonitord, daarvan zijn 26 gepredeerd en 3 verlaten, in Tabel 1 is een overzicht opgenomen van de gepredeerde nesten en de predator. Uit de gegevens blijkt dat vos hier verantwoordelijk is geweest voor 50% van de predatie.

Tabel 1. Overzicht prededeerde nesten met bijbehorende predatoren in 2024 in weidevogelgebied Zuidelijk Westerkwartier West.

Broedvogel	Totaal gepredeerd	Steenmarter	Vos	onbekend
Grutto	4		2	2
Kievit	18	4	9	5
Scholekster	2		1	1
Tureluur	2		1	1
Totaal	26	4	13	9

3.1.5. Conclusie wettelijk belang

Uit bovenstaande wordt duidelijk dat aanwezigheid van zowel vos als zwarte kraai een negatief effect kan hebben op broedsucces van weidevogels. Dit komt niet alleen doordat eieren, jonge vogels of ouderdieren worden gepredeerd maar bij zwarte kraai ook door alleen aanwezigheid in het leefgebied. Dit leidt tot onrust, verkleining van het leefgebied en het verlaten van het nest door de ouderdieren. De casus Gorecht toont in het geval van vos duidelijk aan dat het afschot in directe zin positief bijdraagt aan het verbeteren van het broedsucces. Gezien vos en zwarte kraai algemeen verspreid aanwezig zijn in de provincie en de weidevogelkerngebieden is het aannemelijk gemaakt dat het verminderen van de aanwezigheid van deze soorten bij zal dragen aan het verbeteren van broedsucces bij weidevogels. Voor de predatoren vos en zwarte kraai wordt voldoende aannemelijk dat deze in de weidevogelkerngebieden een meer dan belangrijke rol hebben in het ontbreken van voldoende overlevingskansen van nesten en kuikens van de betreffende vogelsoorten.

Hieruit volgt dat het beoogde beheer op vos en zwarte kraai in het belang is ter bescherming van weide en akkervogels in de provincie Groningen. In dit verband wordt verwezen naar de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State van 13 september 2023⁴. Hieruit volgt dat het niet noodzakelijk is om het exacte aandeel van de predator in de predatie van weidevogels precies te kennen, zolang voldoende aannemelijk is gemaakt dat het verlenen van een vergunning Flora- en Fauna-activiteit bijdraagt aan de bescherming van grondbroedende vogels. Belemmeringen om vos en zwarte kraai in de weidevogelkerngebieden te kunnen bestrijden moeten daarom in het belang van de weidevogels zoveel mogelijk weggenomen worden.

⁴ Uitspraak AbRvS 202101198/1/A3, 13 september 2023, ECLI:NL:RVS:2023:3471

Het belang is voldoende onderbouwd om negatieve effecten op vos en zwarte kraai, die als gevolg van de uitvoering van het voorgenomen beheer, te rechtvaardigen.

3.2. Staat van instandhouding

3.2.1. Zwarte kraai

Algemeen

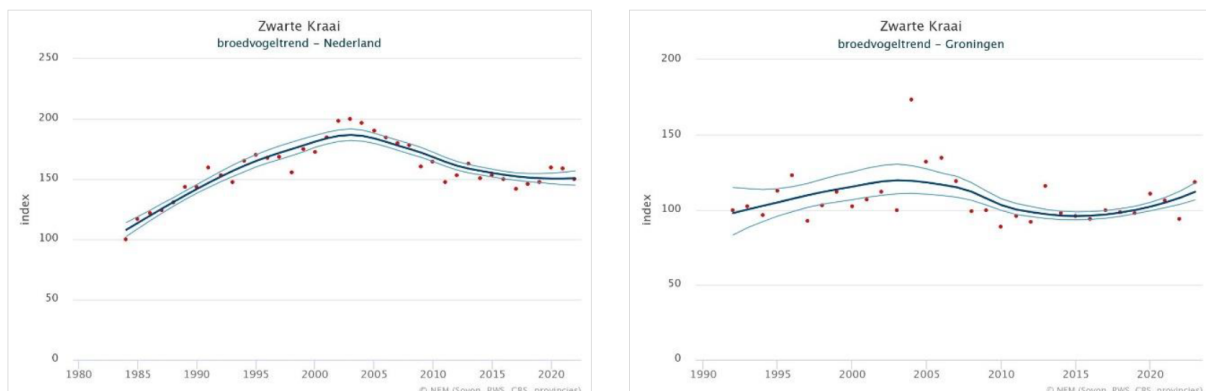
Zwarte kraaien behoren tot de meest verspreide broedvogels en bewonen zowel open landbouw- of natuurgebieden als bossen en steden. Ze bouwen een eigen nest hoog in bomen of gebruiken verlaten nesten van o.a. buizerd. De zwarte kraai broedt in (half)open landschappen met bomen (of bij gebrek daaraan in hoogspanningsmasten), in bossen doorgaans alleen aan randen. Het is een algemene verschijning in de stad.

Zwarte kraaien zijn alleseters en maken op een opportunistische manier gebruik van de bronnen die in hun leefgebied aanwezig zijn om aan voedsel te komen. Ze ruimen de natuur op door kadavers te eten, maar houden in de lente ook in de gaten waar mogelijk nesten met kuikens zijn.

Populatieontwikkeling

De zwarte kraai is een standvogel, waardoor de populatietrend aan het meetnet broedvogels beschouwd kan worden. Dit meetnet monitort broedparen die actief deelnemen aan de voortplanting. In de jaren tachtig heeft de zwarte kraai een aanzienlijke groei doorgemaakt (Figuur 4). Niettemin is op korte termijn een gematigde afname waargenomen, ongeveer 0,6% per jaar (Sovon, 2020). Er is vastgesteld dat het verspreidingsgebied van de zwarte kraai als broedvogel in Nederland, sinds de cartografische inventarisatie tussen 1973 en 1977, niet kleiner is geworden. Gezien de toenemende urbanisatie is het waarschijnlijker dat de populatie in de toekomst weer zal toenemen (Sovon, 2020).

Zwarte kraaien behoren tot de meest verspreide broedvogels en bewonen zowel open landbouw- en natuurgebieden als bossen en steden. De hoogste dichtheden worden aangetroffen in kleinschalig boerenland. De verspreiding is sterk toegenomen sinds ongeveer 1975. Op provinciaal niveau is de broedpopulatie al sinds de jaren 90 stabiel.

Figuur 4. Geïndexeerde trend van de populatie van de zwarte kraai in Nederland (links) en in de provincie Groningen (rechts), van 1984 tot 2022). Bron: Sovon.

Staat van instandhouding zwarte kraai

Voor de staat van instandhouding van vogels, waaronder de zwarte kraai, kan de beoordeling zoals die door Sovon op de website wordt vermeld gebruikt worden.

De Staat van Instandhouding van de zwarte Kraai als broedvogel in Nederland is gunstig:

Tabel 2. Staat van instandhouding zwarte kraai. Bron: Sovon.

Beoordeling Staat van Instandhouding				
Verspreiding	Populatie	Leefgebied	Toekomst	Eindoordeel
gunstig	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig

Uit de data van Sovon is af te leiden dat de stand van de zwarte kraai (broedvogel) over de afgelopen jaren niet significant is veranderd. Dit ondanks de over dezelfde jaren mogelijk gemaakte bestrijding van de zwarte kraai, ter voorkoming van schade aan landbouw, alsook aan flora en fauna (voormalige landelijke vrijstelling). Voor de zwarte kraai zijn zodoende geen redenen om aan te nemen dat de soort nu of in de toekomst door welke oorzaken dan ook geen levensvatbare component in haar natuurlijke habitat meer zal kunnen zijn.

Het doel van de aangevraagde activiteit is tevens niet om de omvang van de populatie van zwarte kraai in Groningen terug te brengen. De activiteit is er enkel op gericht om gedurende een beperkte periode in het jaar binnen een aantal delen van het leefgebied een te hoge omvang van predatie op weide- en akkervogelpopulaties te voorkomen of in elk geval zover te beperken dat de neergaande trend van de Staat van Instandhouding van deze weidevogelsoorten kan worden omgebogen naar een opwaartse trend.

De staat van instandhouding is landelijk ingeschat als gunstig en in Groningen is de broedpopulatie van de zwarte kraai al vanaf 1990 min of meer stabiel. Dit ondanks dat de zwarte kraai op grond van de landelijke vrijstelling in Groningen kon worden bestreden.

Effecten voormalige vrijstelling

Tot 1 december 2024 was de zwarte kraai vrijgesteld wanneer er sprake was van schadebestrijding door een grondgebruiker. Hieronder viel ook schade aan weide- en akkervogelpopulaties. Onder de vrijstelling was het mogelijk om zwarte kraai te doden gedurende de dag, waarbij verder de beperkingen aan het gebruik van het geweer geldig waren.

Tot 1 december 2024 werden er jaarlijks zwarte kraaien gedood onder de vrijstelling. Dit afschot werd voornamelijk uitgevoerd om schade aan gewassen te voorkomen en/of beperken. Deze vrijstelling is in de jaren 2019-2024 gebruik om (voornamelijk) schade aan gewassen te voorkomen en/of beperken (zie Figuur 5). Deze mate van afschot heeft in deze jaren niet geleid tot een negatief effect op de staat van instandhouding van zwarte kraai in de provincie Groningen. Daarnaast zal er buiten de beheergebieden geen afschot van zwarte kraai meer plaatsvinden waardoor naar verwachting minder zwarte kraaien zullen worden gedood dan voorheen. Voorts wordt niet verwacht dat een voortzetting van dit beheer een negatief effect zal hebben op de gunstige staat van instandhouding van de zwarte kraai in de provincie Groningen.

Figuur 5. Overzicht geschoten zwarte kraaien van 2018 - 2023. Bron: FBE Groningen

Effecten beoogd beheer

Naast het voortzetten van het beheer zoals dat mogelijk was onder de vrijstelling wordt aanvullend verzocht om beheer mogelijk te maken vanaf één uur voor zonsopkomst en tot één uur na zonsondergang. Eveneens wordt toestemming verzocht voor het inzetten van vangkooien voor het vangen (en vervolgens doden) van zwarte kraai.

Door de mogelijkheid voor afschot uit te breiden met één uur voor zonsopkomst en één uur na zonsondergang wordt de dag als het ware verlengd met twee uur waarin het doden van zwarte kraai mogelijk is. Hierdoor kan er effectiever beheerd worden op zwarte kraai. Door het vervallen van de vrijstelling zal het buiten de vergunningen die de provincie verleend niet mogelijk zijn om zwarte kraaien te doden. Het wordt niet verwacht dat er meer zwarte kraaien geschoten zullen worden onder vergunningen dan mogelijk was onder de vrijstelling. Gezien de gunstige staat van instandhouding van zwarte kraai, het gunstige toekomstperspectief en minder afschot dan voorheen mogelijk was, is redelijkerwijs uit te sluiten dat het beoogde beheer zal leiden tot een negatief effect op de staat van instandhouding van zwarte kraai.

3.2.2. Vos

Algemeen

De vos is één van de grotere in Nederland voorkomende landpredatoren, toch is de vos een relatief klein dier. Het belangrijkste voedsel bestaat uit muizen en andere kleine knaagdieren. De vos heeft een voorkeur voor halfopen landschappen met voldoende dekking en mogelijkheden om holen te graven. Vossen worden echter aangetroffen in uiteenlopende biotopen, zoals bos, parklandschap, heide, landbouwgebieden en zelfs in het stedelijk gebied. In het algemeen vestigen vossen zich niet op open vlaktes. In het geval van grote populatiedruk zal de vos genoeg nemen met minder geschikte gebieden.

De vos is een opportunistische soort. Als predator kiest hij prooidieren die voor hem makkelijk zijn te bejagen en met de minste energie ook daadwerkelijk kunnen worden bemachtigd. Het gaat er dus om welke (potentiële) prooidieren in zijn jachtgebied

aanwezig zijn en in welke hoeveelheden. In zijn zoektocht (veelal 's-nachts of in de schemer) legt een vos grote afstanden af. Uit onderzoek volgt dat een vos makkelijk op één nacht een afstand tussen de 5 tot 16 kilometer kan afleggen.

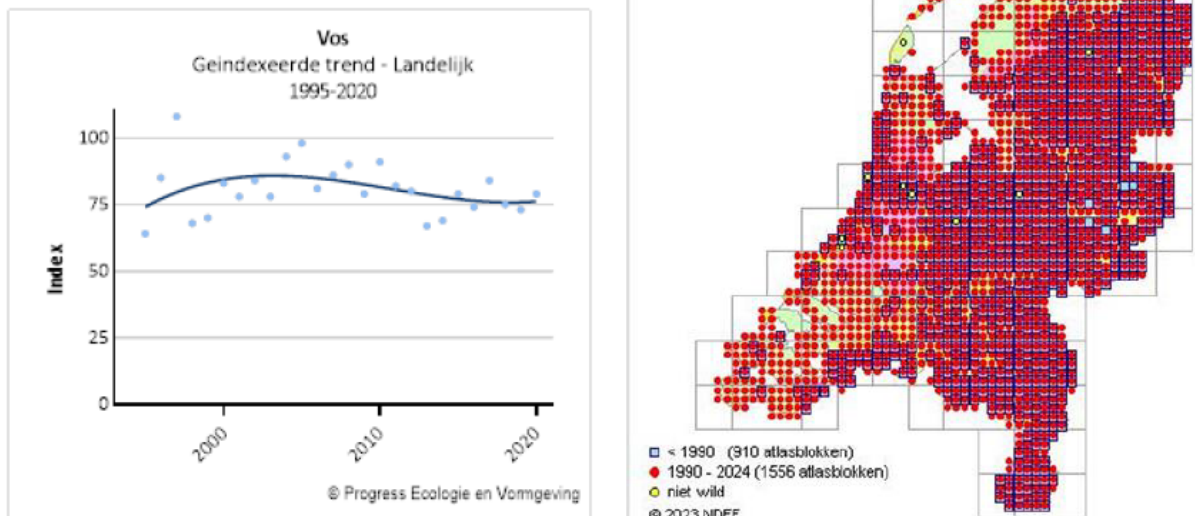
Vossen hebben binnen hun territorium meerdere vaste verblijfplaatsen. Door het jaar heen bevinden deze zich in principe bovengronds, meestal in dichte vegetatie. Het kan daarbij gaan om (half)natuurlijke begroeiing, zoals bos, struweel of moerasvegetatie, maar evengoed om wat ruiger grasland of hoger landbouwgewas. In stedelijke of nabij de menselijke omgeving wordt een rustig gebouw uitgekozen. Ondergrondse burchten worden soms volledig door de vos zelf uitgegraven. Indien mogelijk maakt hij gebruik van een reeds bestaande (verlaten) dassenburcht.

Vossen zijn hoofdzakelijk actief tijdens de schemering en de nacht, maar tijdens de ranstijd vaak ook overdag. Ze zijn territoriaal en bakenen hun territorium, vooral met allerlei geursignalen af. De grootte van een territorium varieert van streek tot streek en hangt nauw samen met het voedselaanbod en de dekkingsmogelijkheden. De kleinste territoria worden in stedelijk milieu aangetroffen (minder dan 50 ha), de gemiddelde territorium grootte van een vos in Nederland ligt tussen de 100 en 400 hectare. Binnen het territorium van een rekel leeft minstens één moertje, soms meerdere. De sturende factoren voor deze overgang tussen het leven per koppel dan wel in (familie)groep zijn het lokale voedselaanbod en het aantal reeds aanwezige vossen (mede bepaald door de mate van menselijke verstoring). Ook in het geval van sociale groepen zal normaal alleen het meest dominante vrouwtje jongen krijgen en/of grootbrengen.

Populatieontwikkeling

De vos is een wijdverspreide en zeer aanpassingsrijke soort die voorkomt in een breed scala aan habitats, van stedelijke gebieden en landbouwgrond tot bossen en kustgebieden. In Europa, inclusief Nederland, is de vos algemeen voorkomend en heeft zich aangepast aan zowel natuurlijke als door de mens veranderde landschappen. In de eerste helft van de 20e eeuw waren vossen in Nederland minder talrijk, mede door intensieve bejaging en het verlies van leefgebied. In de jaren '60 en '70 nam de populatie echter toe, mede door veranderingen in jachtbeleid en het verdwijnen van natuurlijke vijanden. De toegenomen bescherming van natuurgebieden en veranderingen in het landschap, zoals de aanleg van groen en ecoducten, zorgde ervoor dat de vos zich steeds verder verspreiden en in aantallen toenam. Momenteel lijkt de populatie van vossen in Nederland stabiel tot licht toenemend. Ze worden regelmatig waargenomen in zowel landelijke als stedelijke gebieden. In stedelijke omgevingen profiteren vossen van de beschikbaarheid van voedselbronnen zoals afval en kleine zoogdieren. Met uitzondering van de Waddeneilanden komt de vos overal in Nederland voor.

De vos heeft in Nederland een succesvolle populatieontwikkeling doorgemaakt en lijkt zich nu stabiel te handhaven (Figuur 6). Het leefgebied van de vos in Nederland zal naar verwachting niet alleen op hetzelfde kwaliteitsniveau blijven, maar zelfs kwalitatief verbeteren. Hierdoor wordt voorzien dat de vospopulatie stabiel zal blijven of zelfs licht zal toenemen. Er zijn zodoende geen gronden om aan te nemen dat de populatie in de toekomst zal afnemen (ter Harmsel et al., 2022).

Figuur 6. Geïndexeerde trend (links) en verspreiding (rechts) van de vos in Nederland, respectievelijk 1995 - 2020 en 1990 - 2023. Bron: CBS.

Staat van instandhouding vos

Voor de vos geldt dat deze soort niet specifiek genoemd wordt in de Habitatrichtlijn. Dit betekent echter niet dat voor deze soort geen verplichting geldt om een gunstige SvI na te streven. Gezien de momenteel vrijwel landsdekkende verspreiding van de vos, is het aannemelijk dat ook de laatste 'lege' gebieden in de nabije toekomst gekoloniseerd zullen worden, de Waddeneilanden uitgezonderd. De mogelijkheden om ook in steden te overleven en de verwachte ontwikkelingen van steeds meer groene steden en wijken, zullen er waarschijnlijk niet toe leiden dat toenemende verstedelijking de verspreiding van de vos in de weg zal zitten.

De verspreiding kent daarmee naar verwachting een stabiele of, voor zover mogelijk, nog licht toenemende trend. Op basis van de huidige beoordeling van de parameter verspreidingsgebied als gunstig, resulteert dit in een goed toekomstperspectief voor deze parameter. Voor de populatie die op basis van de korte termijn trend een stabiele trend laat zien en momenteel beoordeeld is als gunstig, is het aannemelijk dat de ontwikkelingen in zowel het agrarisch gebied als het stedelijk gebied niet zullen leiden tot een verslechtering van de populatietrend onder natuurlijke omstandigheden. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat de populatie zal afnemen, resulterende in een goed toekomstperspectief voor deze parameter.

Het is aannemelijk dat het leefgebied van de vos in Nederland, met de voorgenomen maatregelen in het agrarisch en stedelijk gebied, niet slechter van kwaliteit wordt. Een toename aan groene steden en wijken en aan agrarische biodiversiteit, met herstel van landschapselementen, zal het leefgebied van de vos als generalistisch en adaptief roofdier, naar verwachting kwalitatief verbeteren. Met een huidige beoordeling van het leefgebied als gunstig, resulteert dit in een goed toekomstperspectief voor deze parameter. Met drie parameters op goed wordt, het eindoordeel voor het aspect toekomstperspectief vastgesteld als gunstig.

Uit het rapport van valt op te maken dat de stand van de vos, ondanks de over de afgelopen jaren mogelijk gemaakte bestrijding van de vos, ter voorkoming van schade aan landbouw, alsook aan flora en fauna (voormalige vrijstelling), dit niet heeft geleid tot afname van de vossenstand. Het doel van de aangevraagde activiteit is niet om de omvang van de populatie van vossen in Groningen terug te brengen. De activiteit is er enkel op gericht om gedurende de kwetsbare periode in het jaar binnen een cluster tijdelijk de predatiedruk te verlagen om een te hoge omvang van predatie op weide- en akkervogelpopulaties te voorkomen of in elk geval zover te beperken dat de neergaande populatietrend van deze vogelsoorten kan worden omgebogen naar een opwaartse trend. Onder de voorwaarden zoals in dit plan geformuleerd zal er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de vos in zijn natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Effecten voormalige vrijstelling

Tot 1 december 2024 was het mogelijk om vos te doden onder de landelijke vrijstelling. In voorgaande beheerperiode is hier bij het bestrijden van schade op weide- en akkervogels gebruik van gemaakt (zie Figuur 7 op de volgende pagina). Dit beheer heeft niet geleid tot een negatief effect op de populatie vos in de provincie Groningen.

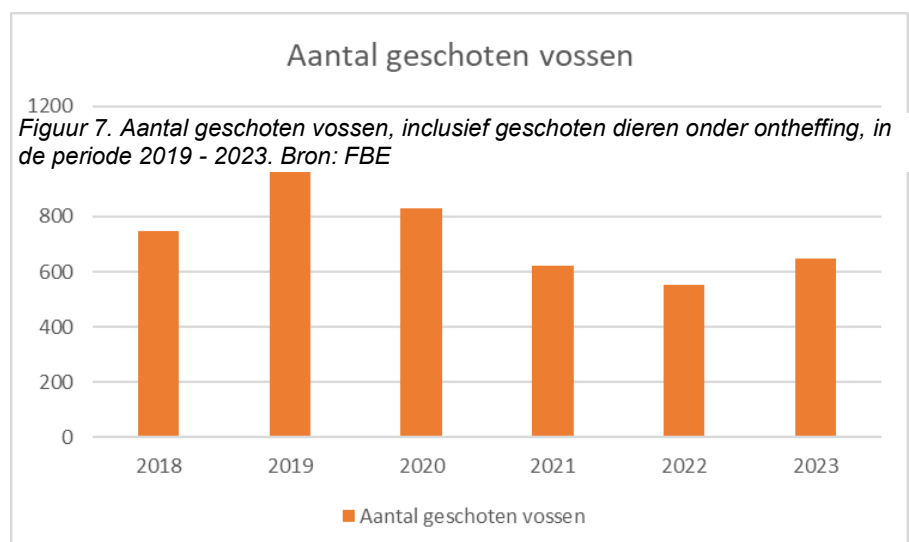
3.2.3. Effecten beoogd beheer

Het beoogde beheer omvat het schieten van vos tijdens de dag en nacht periode en daarbij het aanvullend inzetten van kastvallen, vangkooien en kunstbouwen. Het schieten van vos tijdens de dagperiode betreft beheer wat tot voor kort mogelijk was onder de zonsopvrijstelling, zoals eerder benoemd zal dit niet tot een negatief effect op de staat van instandhouding van vos leiden.

Naast gedurende dag, wordt ook verzocht het schieten van vos gedurende de nacht mogelijk te maken. Omdat vos een nachtactief dier is, wordt verwacht dat beheer gedurende deze periode effectiever is en een groter succes zal hebben. Dit betekent dat er meer vossen geschoten kunnen worden. Ook het gebruik van kastvallen, vangkooien en kunstbouwen zal tot effect hebben dat er meer vossen (ook jonge vossen) worden gedood.

Als gevolg van deze uitbreidingen zullen er meer vossen worden gedood. Door het vervallen van de vrijstelling zal het buiten de vergunningen die de provincie verleend niet mogelijk zijn om vossen te doden. Het wordt niet verwacht dat er meer vossen geschoten zullen worden onder vergunningen dan mogelijk was onder de

vrijstelling. Gezien de zeer gunstige staat van instandhouding en het gunstige toekomstperspectief van vos alsmede de flexibiliteit van de soort, zoals benoemd in de

paragrafen hierboven, wordt niet verwacht dat dit een negatief effect zal hebben op de staat van instandhouding van vos.

3.2.4. Conclusie staat van instandhouding

Zwarte kraai

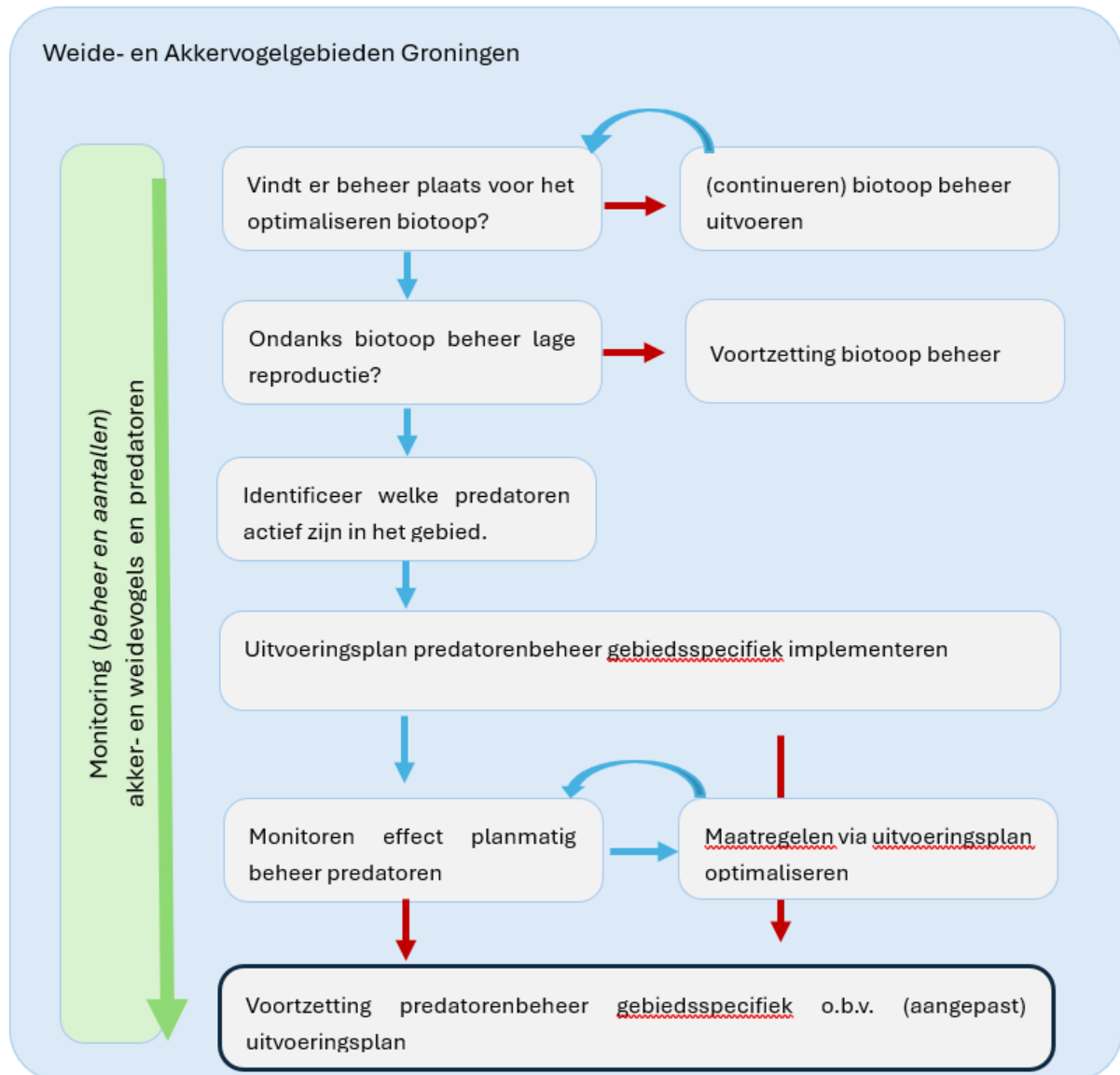
Zwarte kraai heeft in zowel de provincie Groningen als Nederland in een gunstige staat van instandhouding. Ook het toekomstperspectief is gunstig. Het mogelijk maken van afschot gedurende de dag en de uitbreiding van deze mogelijkheid met het uur voor zonsopkomt en het uur na zonsondergang zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de staat van instandhouding van zwarte kraai.

Vos

Gezien de gunstige staat van instandhouding van vos in Nederland en de provincie Groningen en tezamen met het gunstige toekomstperspectief en de beperking van afschot tot de beheergebieden bestaat er voldoende zekerheid dat het voorgenomen beheer niet zal leiden tot een negatief effect op de staat van instandhouding van vos.

3.3. Alternatievenafweging

Om de vergunning te kunnen verlenen dient te worden beoordeeld of er een andere bevredigende oplossing bestaat voor het beperken van de predatie van weidevogels door vossen en zwarte kraai. Bij de afweging over het toepassen van predatorbeheer wordt een beslisboom toegepast, zie Figuur 8. Door deze beslisboom te hanteren wordt verzekerd dat voor er overgegaan wordt op afschot van vos en zwarte kraai, alle alternatieven zijn benut. Afschot dient altijd de laatste optie te zijn.

Figuur 8. Stroomschema

3.3.1. Optimaliseren weidevogelgebieden

Dat het niet goed gaat met weidevogels in Nederland heeft niet alleen te maken met matig broedsucces door predatie maar ook de kwaliteit van het leefgebied. Hierbij kan gedacht worden aan beschikbaarheid van voedsel en dekking maar ook de grootte van het leefgebied. Standaard land- en akkerbouw voorziet niet of matig in de vereisten die benodigd zijn voor het behoud van een weidevogelpopulatie.

Om weidevogelpopulaties te stimuleren heeft de provincie Groningen subsidiepakketten beschikbaar gesteld aan Groningse agrarische collectieven, waaronder Boerennatuur Groningen West en Boerennatuur Midden Groningen, om maatregelen zoals plasdrasplekken en kruidenrijke graslanden aan te leggen en landschappen minder aantrekkelijk te maken voor predatoren door bijvoorbeeld (uitkijk)bomen en struikgewas te verwijderen. Deze preventieve maatregelen, waaronder ook waterpeilbeheer, passieve verjaging, chemische middelen, werende rasters en bijvoeren, blijken echter onvoldoende effectief te zijn om predatie structureel terug te dringen (van der Vliet et al., 2008; Eglinton et al., 2008; Hopgood & Dumbleby, 2023).

De gebieden waarop deze vergunning van toepassing is, zijn onderdeel van de hiervoor genoemde agrarisch collectieven en er wordt daar volop ingezet op optimalisatie ten behoeve van weidevogels. Predatorenbeheer vindt zodoende ook pas plaats als het gebied al optimaal geschikt is voor weidevogels en alle beschikbare alternatieven zijn benut en uitgeput.

3.3.2. Alternatieven en preventie zwarte kraai

Voormalige vrijstelling zwarte kraai

Tot 1 december 2024 was het mogelijk om onder de vrijstelling zwarte kraai te doden gedurende de dag. Door het vervallen van de vrijstelling is dit niet meer te benoemen als alternatief. De voormalige vrijstelling wordt wel meegenomen in de afweging omdat de werking hiervan de afgelopen jaren relevant is geweest voor de effectiviteit van predatiebeheer. De ervaringen uit de afgelopen planperiode in de weidevogelgebieden laten namelijk zien dat de vrijstelling niet afdoende was om predatieschade aan de weide/akkervogelstand zodanig terug te dringen dat hiermee kan worden voldaan aan de doelstellingen om de weide/akkervogelstand in Groningen te halen (een groei van 30% in de kerngebieden en minimaal stabilisatie daarbuiten in 2027).

Onder de vrijstelling was afschot gedurende de dag mogelijk en het verwijderen van (oude) kraaiennesten of bomen of houtopstanden waar in het voorjaar mogelijk zwarte kraaien een nest kunnen bouwen zwarte kraaien zijn namelijk vooral actief tijdens de schemering, vlak vóór zonsopkomst en na zonsondergang, momenten waarop zij zich intensief verplaatsen naar hun foerageergebieden om nesten te prederen. Er wordt opgemerkt dat enkel wat er mogelijk wat onder de vrijstelling daarom niet afdoende was om het aantal zwarte kraaien in weidevogelgebieden terug te dringen en de omvang van predatie of treitergedrag te beperken.

In gebieden met een hoge dichtheid zwarte kraaien werden deze al jaren actief bestreden door middel van afschot onder de vrijstelling. Gebleken is dat deze inzet in specifieke gevallen tot onvoldoende resultaat heeft geleid. Zwarte kraaien leren snel een gevaarssituatie (aanwezigheid jager) te herkennen en zijn na een eerste ervaring daarna vaak al gevluht voordat de jager of de auto waarin de jager rijdt zelfs maar in de buurt kan komen. Het lerend vermogen van zwarte kraaien is zodanig dat het onmogelijk is om predatie afdoende terug te dringen. Bovendien is er in veel gebieden een grote influx vanuit openbare ruimte zoals bebouwde kom en infrastructuur waar afschot geen optie is.

Enkel toestaan wat mogelijk was onder de vrijstelling zal zodoende niet tot het gewenste effect leiden. Daarom wordt ook verzocht om afschot mogelijk te maken vanaf een uur

voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang om de effectiviteit te verhogen (zie 4.1.2.).

Ongeschikt maken gebied en zone (wegnemen potentiële verblijfplaatsen)

Bij het ongeschikt maken van het gebied en zone daaromheen voor zwarte kraai, is het afhandelbaar van het type gebied en landschap of het ongeschikt maken succesvol is. Als enkele maatregel, zonder het aanvullend doden van zwarte kraaien, zal deze aanpak niet tot voldoende resultaat leiden. Per gebied dient te worden beoordeeld of deze maatregel, al dan niet in delen van het gebied, te treffen zijn. Het volledig gebiedsdekking uitvoeren van deze maatregel is tevens praktisch onmogelijk. Dit heeft te maken met het veelvoud van private eigendommen, erven en woon/bedrijfslocaties, infrastructuur, waterwegen en gebieden met hoge natuurwaarde dat aanwezig is en waar deze maatregel niet tot uitvoering kan komen. Daarnaast is het goed mogelijk dat deze maatregel andere (beschermde) soorten treft en zodoende een negatief effect teweeg kan brengen op overige te behouden natuurwaarden.

Landschapsbeheer kan predatiedruk zodoende weliswaar enigszins verminderen doordat het gebied minder aantrekkelijk wordt voor zwarte kraaien (Pelletier-Guittier et al., 2020), maar zwarte kraaien zijn dermate adaptief en intelligent dat zij zelfs in open landschappen nesten weten te prederen. Passieve verjaging en chemische middelen blijken op termijn weinig effectief vanwege gewenning bij predatoren en onzekerheid over hun werkzaamheid in het Nederlandse landschap (Khorozyan & Waltert, 2019; Selonen et al., 2022). Ook werende rasters vormen geen oplossing tegen vliegende predatoren zoals zwarte kraaien (Teunissen, 2019; Nol & Brooks, 1982). Deze preventieve maatregelen zijn daarom aantoonbaar onvoldoende om predatie effectief tegen te gaan, waardoor aanvullende maatregelen noodzakelijk blijven. De rechtbank Gelderland heeft bovendien in haar uitspraak van 22 oktober 2020⁵ bevestigd dat het uitsluitend toepassen van landschapsbeheer onvoldoende effectief is gebleken en dat afschot daarom noodzakelijk is als aanvullende maatregel ter bescherming van weidevogels.

Inzet van de kraaienvangkooi

Een alternatief of aanvulling op direct afschot is de inzet van de kraaienvangkooi. In de aanvraag is verzocht toestemming te verlenen voor de inzet van dit middel. Een kraaienvangkooi maakt het mogelijk om zwarte kraaien in relatief grote aantallen te vangen en vervolgens te doden. In het Faunabeheerplan is niet zonder meer aannemelijk gemaakt dat dit middel op dit moment aanvullend op afschot nadrukkelijk nodig is om schade te voorkomen.

Hoewel wij toestemming verlenen om ten aanzien van zwarte kraai het geweer ook te gebruiken vanaf een uur voor zonsopkomst tot een uur na zonsondergang, zien wij voortsnog geen reden om het middel vangkooi toe te staan. Het is niet aannemelijk gemaakt dat het middel afschot gedurende de met deze vergunning toegestane periode niet afdoende is om predatie op weidevogels te voorkomen.

⁵ Rechtbank Gelderland. Uitspraak van de meervoudige kamer van 22 oktober 2020. Zaaknummer: AWB: 19/6805.

Indien het middels deze vergunning toegestane beheer in bepaalde gevallen niet toereikend blijkt, kan per situatie middels een aparte omgevingsvergunning toestemming worden verzocht om alsnog het middel vangkooi ten aanzien van zwarte kraai in te zetten.

Conclusie alternatieven en preventie zwarte kraai

Zwarte kraaien zijn mobiel, leren snel en zijn vindingrijk. In samenhang met de negatieve effecten door deze soort, niet alleen predatie maar ook treitergedrag en nestmijding, blijkt dat er vrijwel geen passende alternatieven zijn die de negatieve effecten van zwarte kraai op weidevogels voldoende kunnen voorkomen. Hieruit volgt dat het beperken van de aanwezigheid van zwarte kraai door middel van afschot in en rond weidevogelkerngebieden het beste middel is om schade aan weidevogelpopulaties zoveel mogelijk te voorkomen dan wel te beperken.

3.3.3. Alternatieven en preventie vos

Beheerders van natuurgebieden en grondgebruikers kunnen verschillende maatregelen nemen om predatie te verminderen. De 'Faunaschade PreventieKit' voor vossen, kraaiachtigen en marterachtigen biedt strategieën om schade te beperken. Visuele afschrikmiddelen zijn vaak niet effectief, daarom wordt geadviseerd deze te combineren met verjagingstechnieken, waaronder afschot. Naast landschappelijke aanpassingen zoals het weghalen van hoge landschapselementen worden afrasteringen en tijdelijk verlagen van het aantal predatoren als effectieve methoden gezien om de predatiedruk te verlagen.

Voormalige landelijke vrijstelling vos

Tot 1 december 2024 was het mogelijk om onder de landelijke vrijstelling vos te doden gedurende de dag. Door het vervallen van de vrijstelling is dit alternatief meer. De voormalige vrijstelling wordt wel meegenomen in de afweging omdat de werking hiervan de afgelopen jaren relevant is geweest voor de effectiviteit van predatiebeheer. De ervaringen uit de afgelopen planperiode in de weidevogelgebieden laten namelijk zien dat de vrijstelling niet afdoende was om predatieschade aan de weide/akkervogelstand zodanig terug te dringen dat hiermee kan worden voldaan aan de doelstellingen om de weide/akkervogelstand in Groningen te halen (een groei van 30% in de kerngebieden en minimaal stabilisatie daarbuiten in 2027).

De vos een nachtdier en kan op zijn nachtelijke rondes in een weide/akkervogelgebied verantwoordelijk zijn voor verliezen tot meer dan 60% tot zelfs 80% van weide/akkervogellegfels. Deze predatiedruk is zodanig hoog dat herstel van weide/akkervogelpopulaties in dergelijke gebieden onmogelijk is. Doordat de vos in hoofdzaak actief is in de nachtperiode en dan ook de meeste schade aanricht is dit ook de meest effectieve periode om de vos te bestrijden. Overdag is de vos voornamelijk aan het rusten in een ondergronds hol of verscholen in dichte vegetatie. Het beheer van de vos gedurende de nacht met het van het geweer inclusief het gebruik van zichtapparatuur zoals warmtebeeldcamera's en restlichtkijkers wordt noodzakelijk geacht om effectief afschot te kunnen realiseren.

Ongeschikt maken gebied en zone (wegnemen potentiële verblijfplaatsen)

Bij het ongeschikt maken van het gebied en zone daaromheen voor vos, is het afhandelbaar van het type gebied en landschap of het ongeschikt maken succesvol is. Als enkele maatregel, zonder het aanvullend doden van vossen, zal deze aanpak niet tot

voldoende resultaat leiden. Vossen zijn namelijk bijzonder vindingrijk en zullen snel andere verblijfplaatsen in gebruik nemen. Per gebied dient te worden beoordeeld of deze maatregel, al dan niet in delen van het gebied, te treffen zijn. Het volledig gebiedsdekking uitvoeren van deze maatregel is tevens praktisch onmogelijk. Dit heeft te maken met het veelvoud van private eigendommen, erven en woon/bedrijfslocaties, infrastructuur, waterwegen en gebieden met hoge natuurwaarde dat aanwezig is en waar deze maatregel niet tot uitvoering kan komen. Daarnaast is het goed mogelijk dat deze maatregel andere (beschermde) soorten treft en zodoende een negatief effect teweeg kan brengen op overige te behouden natuurwaarden.

Plaatsen van rasters - individuele nesten

Uit verschillende onderzoeken volgt dat het plaatsen van bescherming om individuele nesten in bepaalde situaties tot goede resultaten kan leiden. Dit blijkt wel situatie- en soortafhankelijk te zijn.

De maatregel heeft de mogelijkheid om zeer effectief te zijn. Een studie uit 1992 in de USA (Melvin et al., 1992) laat zien dat het plaatsen van nestbescherming in de vorm van een circulair raster rondom nesten van de dwergplevier van gaas van 1 m hoog leidde tot nul predatie. Daar waar de nesten in dit gebied eerder werden gepredeerd door vos, stinkdier, zwarte kraai en meeuw, werd na het plaatsen van de kooien geen predatie meer aangetroffen. Ook een andere studie met het plaatsen van kooien over nesten (Estelle et al 1996) leidde tot significant lagere predatie door (pool)vos.

Effectiviteit van deze maatregel is echter zeer situatie-afhankelijk. Dit volgt uit een onderzoek in Canada met een destijds nieuw type predator enclosure over nesten (Nol & Brooks 1982). Dit onderzoek leidde niet tot significante afname van de predatiedruk, maar wel tot een verschuiving van type predatoren. Het wegvallen van predatie door meeuw en zwarte kraai werd overgenomen door predatie door wasbeer en marterachtigen. Een proef in 2002 en 2004 (Isaksson et al. 2007) op drie begraasde weidegronden in zuidwest Zweden met het plaatsen van individuele nestbescherming over kievitsnesten liet zelfs een lichte toename zien in het vroegtijdig verlaten van de nesten. Bij de tureluur leidde het plaatsen van nestbescherming tot hogere predatie van de oudervogels, maar wel tot een beter uitkomstpercentage van de nesten.

De resultaten van deze maatregel zijn wisselvallig te noemen en geven geen garantie voor meer broedsucces. Daarnaast is het plaatsen van dergelijke rasters bij individuele nesten zeer arbeids- en kostenintensief. In grote gebieden, zoals de beheergebieden waarvoor vergunning wordt gevraagd, is dit niet uitvoerbaar.

Plaatsen van rasters - grotere gebieden en/of kolonies

Er zijn in Nederland geen onderzoeksrapportages bekend naar het effect van (elektrische) rasters rondom weide- of akkervogelgebieden van enige omvang. Eén test met een vossenwerend raster in Haule Friesland (20 ha) leverde geen overduidelijke resultaten op. Deze test loopt al sinds 2018 en wordt nog steeds voortgezet. In de eerste twee jaren leek het raster redelijk goed te werken. De jaren daarna nam de effectiviteit van het raster af en nam vossenpredatie – ondanks intensief onderhoud en beheer van het raster – weer toe tot ongewenste omvang. (Persmededeling Natuurmonumenten d.d. 10-11-2023). Ook uit predatieonderzoeken in de provincie Groningen is gebleken dat de effectiviteit van elektrische rasters ten aanzien van vos wisselende beperkte werking

hebben. Uit nachtelijke waarnemingen is bekend dat vossen door de rasters heen springen (Boerennatuur West).

Veel en lange rasters in het open landschap zijn om meerdere redenen ongewenst en onpraktisch:

- Deze rasters zorgen voor versnippering van de natuur. Dit kan ook negatieve effecten hebben op andere (beschermde) soorten, anders dan de doelsoort waarvoor het raster bedoeld is. De grootschalige toepassing kan bijvoorbeeld negatieve effecten hebben op de mobiliteit van hazen en jonge kuikens. Sommige gebieden zullen onbereikbaar worden.
- Voor grote percelen is het vaak economisch niet rendabel om rasters te plaatsen, daarnaast vergt een dergelijk raster voortdurend toezicht en onderhoud (maaien) om de werking ervan te garanderen. Mocht het gras te lang groeien dan duwt deze het raster omhoog of neemt de elektrische lading weg waardoor vos alsnog het gebied zal kunnen betreden;
- Een vast raster rondom een (groot deel van) een weiland maakt grondgebruik vrijwel onmogelijk;
- Verder kan normaal door mensen benut (agrarisch) land niet worden ingericht op basis van beschermingsargumenten voor een enkele diersoort;
- Daarnaast sluit het plaatsen van dergelijke rastersystemen niet uit dat andere (kleinere) maar ook belangrijke predatoren van grondbroeders het gebied (waaronder steenmarter) niet kunnen betreden en daar alsnog kunnen zorgen voor belangrijke schade aan de broedpopulaties.

Grootschalige inzet van rasters om (delen van) percelen waar weide- of akkervogels broeden, enkel om de vos te weren, wordt om bovenstaande redenen onhaalbaar geacht.

Aanleg of verdieping van watervoerende sloten rond percelen

Uit onderzoek naar vossenpredatie in Waterland volgde dat het activiteitengebied van een gezenderde vos in een veenweidegebied met veel sloten van 5 km groeide naar 20 km toen de sloten bevroren raakten. Dit is een aanwijzing dat vossen inderdaad in hun omzwervingen worden beperkt door hoog water (brede sloten), maar het grotere activiteitengebied kan ook te maken hebben met voedselschaarste vanwege de winterse omstandigheden. Al met al zijn er weinig onderzoeksgegevens over effecten van hoog water op predatie (Oosterveld, 2011). Uit een onderzoek met een gezenderde vos op de Groninger kwelders volgde dat de betreffende vos zich niets aantrok van een om een klutenpopulatie liggende waterpartij en het eiland bezocht om op de daar aanwezige nesten te prederen. Ondanks de aanwezigheid van waterpartijen én ook rasters rond een aantal klutenkolonies wist in het broedseizoen van 2024 een vos deze kolonies te bereiken en daar vrijwel alle aanwezige nesten te prederen (Jonge Poerink et al, in prep)⁶. Praktisch gezien is deze oplossing nauwelijks effectief, er zijn waarnemingen bekend dat vossen zich niet laten weerhouden door water als zij naar een geschikt gebied met voldoende voedsel willen gaan.

⁶ Jonge Poerink B, de Boer P, Koffijberg K, Kromhout Van Der Meer I, Loonstra J, Van der Ende M en Versluis M (in prep.). Rapportage nulmetingen 2024 van broedvogels, predatie en predatoren in projectgebieden Wij en Wadvogels fase 2, deelproject 1.12. Ecosensys rapportnummer 20250203 Ecosensys, Altenburg & Wymenga, Sovon Vogelonderzoek Nederland. Zuurdijk / Veenwouden / Nijmegen

Bijvoeren van vossen

Het bijvoeren van vossen zodat die geen reden hebben om op zoek te gaan naar weidevogeleieren en -kuikens kan overwogen worden als mogelijk alternatief. Specifiek onderzoek naar deze maatregel is niet bekend maar wel naar het effect van het bijvoeren van vossen op predatie op reekalveren in Noord-Scandinavië (Nordström et al. 2009). De auteurs onderzochten het effect van bijvoeren in de omgeving van 4-6 vossenburchten met jongen (dichtheid 1 per 1.000-1.500 ha) gedurende de periode dat de reekalveren het meest kwetsbaar zijn. Bij een gemiddelde predatie door vossen op (gezenderde) reekalveren van 17% vonden ze geen effect van bijvoeren. Het is de vraag of dit resultaat overgezet kan worden naar de Nederlandse of Drentse situatie. Een risico van deze aanpak is dat het extra voedsel tot een betere overleving van de vossen leidt, waardoor op termijn de predatiekans juist zal toenemen. Tevens leren vossen snel en kan het bijvoeren leiden tot een verlies aan schuwheid tegen over mensen. Het is onwenselijk dat vossen uit eigen beweging mensen benaderen, hierdoor nemen (gezondheids) risico's voor mensen, bijvoorbeeld recreanten, toe. Gezien de genoemde redenen inclusief de ogenschijnlijke geringe effectiviteit wordt het bijvoeren van vossen gezien als een onwenselijk en niet passend alternatief.

Conclusie alternatieven en preventie vos

Uit bovenstaande blijkt dat mogelijk passende alternatieven voor het beperken van predatie van weidevogels door vos niet afdoende of passend zijn voor de situatie om het gewenste effect te bereiken. Hieruit volgt dat afschot van vos de beste mogelijkheid biedt om schade op weide- en akkervogelpopulaties in de provincie Groningen te beperken.

3.4. Conclusie inhoudelijke overwegingen

Uit de voorgaande beschouwing blijkt dat er bij deze vergunningaanvraag sprake is van een wettelijk belang, dat de staat van instandhouding van zwarte kraai en vos als gevolg van de activiteit niet in het geding komt en dat er geen bevredigende alternatieven voorhanden zijn om het gewenste doel te bereiken. De vergunning kan zodoende worden verleend.

4. Aangewezen middelen

Ten einde het beoogde beheer op zwarte kraai en vos uit te voeren wijzen wij middelen aan. Enkele middelen zijn van toepassing op beide soorten en andere maar op één van beide soorten.

4.1. Het geweer

Voor het uitvoeren van deze vergunning wordt voor zowel vos als zwarte kraai het geweer aangewezen als middel. Daarnaast is het volgens de Fbe voor effectieve bestrijding van belang om over voldoende instrumenten te beschikken en belemmeringen zoveel mogelijk te beperken. In de aanvraag is zodoende tevens verzocht om toestemming om af te mogen wijken van bepaalde regels gesteld aan het gebruik van het geweer.

4.1.1. Locatie gebruik geweer

Er wordt verzocht om het geweer te mogen gebruiken buiten gronden zijnde jachtvelden als bedoeld in artikel 11.76 van het Bal en binnen de bebouwingscontour jacht of terreinen direct grenzend daaraan als bedoeld in artikel 11.83 lid 1 onder b van het Bal.

Voor effectief beheer van predatoren is het van belang dat uitvoerders afschot kunnen plegen nabij burchten en vaste rust- en verblijfplaatsen, afgestemd op aanwezigheid van predatoren in en rondom weidevogelgebieden. Omdat deze diersoorten zich vaak dicht bij menselijke bebouwing bevinden is het van groot belang dat ook daar beheer mogelijk is. Uitzonderingen op het beheer, bijvoorbeeld door het niet voldoen aan jachtveldeisen of door de nabijheid van bebouwing of de bebouwde kom, creëren veilige enclaves van waaruit predatoren de omliggende en soms zelfs aangrenzende, weidevogelkerngebieden kunnen prederen. Daarom is het essentieel dat beheer niet wordt belemmerd door beperkingen zoals jachtveldeisen of bebouwing. Anders zou dit leiden tot inefficiënt predatorbeheer, waardoor predatie niet effectief voorkomen kan worden.

Om de veiligheid te garanderen hebben wij voorgeschreven dat alleen personen die in het bezit zijn van een geldige omgevingsvergunning jachtgeweeractiviteiten gemachtigd mogen worden voor het gebruik van deze vergunning. Hiermee wordt geborgd dat enkel mensen met voldoende kennis en kunde het geweer op deze locaties gebruiken.

Gelet op bovenstaande zien wij reden om toestemming te verlenen om af te wijken van artikel 11.76, lid 1 en artikel 11.83, lid 1 onder b van het Bal.

4.1.2. Voor zonsopgang en na zonsondergang

Er wordt voor zowel het beheer op vos als op zwarte kraai verzocht om het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang te gebruiken. Voor de vos betreft dit de gehele nacht en voor zwarte kraai betreft dit één uur voor zonsopkomst en één uur na zonsondergang.

Vos

Zoals in 3.2.2 is genoemd, is de vos een nachtdier en kan op zijn nachtelijke rondes in een weide/akkervogelgebied verantwoordelijk zijn voor verliezen tot meer dan 60% tot zelfs 80% van weide/akkervogellegfels. Een zodanig hoge predatiedruk dat herstel van weide/akkervogelpopulaties in dergelijke gebieden onmogelijk is. Doordat de vos in hoofdzaak actief is in de nachtperiode is dit ook de meest effectieve periode om de vos te bestrijden. Overdag is de vos voornamelijk aan het rusten in een ondergronds hol of verscholen in dichte vegetatie. Het beheer van de vos gedurende de nacht met het van het geweer inclusief het gebruik van zichtapparatuur zoals warmtebeeldcamera's en restlichtkijkers wordt noodzakelijk geacht om effectief afschot te kunnen realiseren.

Zwarte kraai

Zwarte kraaien zijn vooral actief tijdens de schemering, vlak vóór zonsopkomst en na zonsondergang, momenten waarop zij zich intensief verplaatsen naar hun foerageergebieden waar weidevogelgebieden onderdeel van zijn. Beheer op deze momenten is daarom effectiever dan gedurende de dag. Beheer in deze periodes was onder de voormalige vrijstelling niet mogelijk waardoor belangrijke momenten voor effectief beheer werden gemist (van der Vliet et al., 2008; Eglington et al., 2008; Hopgood & Dumbleby, 2023).

Gelet op bovenstaande achten wij het acceptabel om toestemming te verlenen om bij uitvoering van deze vergunning af te wijken van artikel 11.83, lid 1 onder a van het Bal.

4.1.3. Gebruik van een geluiddemper en hulpmiddelen om in de nacht te schieten

Er wordt verzocht om als hulpmiddel op het geweer gebruik te mogen maken van een geluiddemper en middelen om in de nacht te kunnen schieten.

Demper

Er wordt gesteld dat toestemming voor het gebruik van een geluidsdemper bij het uitvoeren van de vergunning noodzakelijk is omdat dit de reikwijdte van het schotgeluid aanzienlijk beperkt, wat essentieel is nabij bebouwde gebieden en natuurgebieden om verstoring van mens en dier zoveel mogelijk te minimaliseren. Het gebruik van een demper vergemakkelijkt bovendien het efficiënt uitvoeren van het beheer, aangezien hierdoor jagers hetzelfde geweer kunnen gebruiken voor meerdere doeleinden, zoals naast het beheer van vos en zwarte kraai ook de bestrijding van invasieve exoten en ganzen zonder dat zij meerdere wapens hoeven mee te nemen. De demper heeft geen negatief effect op de noodzakelijke verjaging, aangezien het schotgeluid voldoende luid blijft om bijvoorbeeld zwarte kraaien de associatie tussen verjaging en afschot aan te leren.

Daarnaast is het gebruik van een geluidsdemper ook praktisch noodzakelijk omdat het beheer van zwarte kraai en vos regelmatig gelijktijdig plaatsvindt. Om te voorkomen dat uitvoerders met meerdere geweren in het veld aanwezig moeten zijn, moet één geweer flexibel kunnen worden ingezet voor het beheer van beide soorten, ook als daarop ten behoeve van het nachtelijk beheer van vossen geluidsdempers of zichtversterkende apparatuur is bevestigd. Deze apparatuur kan niet eenvoudig of zonder nadelige gevolgen voor de nauwkeurigheid telkens worden bevestigd of verwijderd. Elke wijziging aan het geweer vereist opnieuw inschieten, wat inhoudt dat meerdere testschoten nodig zijn om de richtapparatuur opnieuw nauwkeurig af te stellen.

Het gebruik van een geluidsdemper voorkomt dus zowel verstoring als onnodige praktische belemmeringen bij het faunabeheer. Voor het gebruik van een geluidsdemper op het geweer dient de gebruiker wel in het bezit te zijn van een ontheffing van de Wet wapens en munitie van Justis (zie 1.6)

Hulpmiddelen om in de nacht te schieten

Nachtelijke bestrijding met behulp van kunstlicht en nachtzichtapparatuur maakt het mogelijk om het vossenbeheer plaatselijk effectiever uit te voeren en is het mogelijk om zekere, gerichte schoten te plaatsen. Het gebruik van passieve middelen in de vorm van nachtzichtapparatuur zoals warmtebeeld richtkijkers op geweren draagt bij om vossen in de nacht sneller te kunnen waarnemen en helpt tevens ook om goede schoten af te geven. Hiermee kan de effectiviteit van de uitvoering ook verhoogd worden, en leidt het tot minder verstoring van andere soorten of mensen in de omgeving.

Gebruik van nachtzichtapparatuur in plaats van zichtbaar kunstlicht heeft tevens een voordeel dat hiermee verstoring van andere soorten (en met name in het gebied voorkomende vogelsoorten) sterk wordt beperkt. Gebruik van zichtbaar kunstlicht op/bij geweer gedurende het broedseizoen kan verstoring van vogelsoorten veroorzaken. Ook kan gebruik van kunstlicht (lichtbak) ongewenste verstoring veroorzaken op de in de winterperiode in het gebied verblijvende vogelsoorten zoals ganzen, eenden of zwanen. Dit effect treedt niet of in veel mindere mate op wanneer gebruik wordt gemaakt van warmtebeeld of infrarood richtkijkers. Dit is de reden waarom in elk geval buitendijks in de beheergebieden enkel gebruik zal worden gemaakt van warmtebeeld of infrarood richtkijkers.

Het gebruik van deze middelen verbetert de veiligheid, de herkenning van de prooi en de omgeving, en vermindert het risico op het verwonden van vossen, waardoor onnodig lijden wordt voorkomen.

Gelet op bovenstaande achten wij het acceptabel om toestemming te verlenen om bij uitvoering van deze vergunning af te wijken van artikel 11.79, lid 5 van het Bal.

4.2. Honden, niet zijnde lange honden

In uitzonderingsgevallen kan het voorkomen dat een vos na afschot niet dood is. Afhankelijk van de aanwezige vegetatie kan het lastig zijn om de aangeschoten vos terug te vinden. Daarnaast komt het –incidenteel – voor dat het geschoten dier nog een stuk wegloopt en daarna alsnog sterft of zich – gewond – op een andere plaats verbergt. Inzet van een hond is dan noodzakelijk om het dode of gewonde dier alsnog snel en zonder onnodige verstoring te vinden. In geval het een onverhoopt gewond dier betreft is deze nazoek met juiste middelen (goede speurhond) van belang om een gewond dier zo snel mogelijk uit het lijden te kunnen verlossen.

Onder het middel 'hond, niet zijnde lange honden' valt ook de aardhond. Aardhond zal ingezet worden bij uitvoering van de vergunning om vossen uit (kunstmatige) burchten te drijven. Vanwege het welzijn van de aardhond hebben wij in de voorschriften opgenomen dat deze niet ingezet mogen worden in de periode dat er jongen aanwezig (kunnen) zijn in de burcht in de periode 1 maart tot en met 31 augustus. Tevens hebben wij voorgeschreven dat aardhonden niet ingezet mogen worden binnen Natura 2000 gebied en bij bewoonde dassenburchten.

Hierbij benadrukken wij wel dat het middel hond niet mag worden gebruikt om vossen te doden, enkel om gewonde of gedode vossen te apporteren of voor het uitdrijven van vossen uit verblijfplaatsen.

4.3. Vos

4.3.1. Kastvallen, kunstburchten en vangkooien

Deze middelen worden ingezet in situaties waarin afschot onvoldoende effectief of ongewenst is, bijvoorbeeld nabij kwetsbare gebieden met weidevogels of dicht bij bebouwing. Kastvallen worden vooral geplaatst op plekken waar vossen regelmatig komen, zoals langs bekende wildwissels, nabij rustplaatsen of andere strategische locaties. Vangkooien worden ingezet op locaties waar kastvallen minder effectief blijken of wanneer grotere vangcapaciteit vereist is. Kunstburchten worden vooral gebruikt als het noodzakelijk is om vossen gericht te vangen door deze dieren actief aan te trekken naar een specifiek ontworpen kunstmatige vossenbouw.

De inzet van kastvallen, vangkooien en kunstburchten vindt vooral plaats in het voorjaar en tijdens het broedseizoen van weidevogels (februari–juli). Specifiek worden deze middelen het meest intensief ingezet in de periode maart tot en met juni, wanneer predatiedruk van vossen op broedende weidevogels het hoogst is. Alle vallen worden conform de wettelijke voorschriften elke 12 uur gecontroleerd, zodat gevangen dieren niet onnodig lang vastzitten.

Bijvangst wordt zoveel mogelijk beperkt door vallen doelgericht en zorgvuldig te plaatsen op plekken met duidelijk aantoonbare aanwezigheid van vossen en door gebruik te

maken van voor vossen specifiek aantrekkelijk lokaas. De openingen en constructies van de vallen zijn zodanig ontworpen en afgesteld dat ze zo selectief mogelijk zijn. Dagelijkse controles (elke 12 uur) zorgen ervoor dat eventuele bijvangsten snel kunnen worden vrijgelaten, waardoor onnodig lijden en sterfte wordt voorkomen.

Gevangen vossen worden direct ter plaatse gedood door middel van een geweerschot. Deze methode is humaan, effectief en voorkomt onnodig lijden. Het doden van gevangen vossen gebeurt altijd door gekwalificeerde uitvoerders, volgens de wettelijke richtlijnen en dierenwelzijnsnormen.

4.4. Zwarte kraai

4.4.1. Slag-, snij- en steekwapens

In de aanvraag is verzocht het middel slag-, snij- en steekwapens aan te wijzen. Dit middel dient ingezet te worden bij het doden van in noodverkerende vogels en dient te worden ingezet door een capabel persoon. Omdat wij het middel geweer aanwijzen voor zwarte kraai wijzen wij ook dit middel aan, om bij aangeschoten vogels die niet meteen zijn gedood verder onnodig lijden te voorkomen.

5. Aanvullende overwegingen

In aanvulling op bovenstaande ecologische afweging ten aanzien van vos en zwarte kraai, betrekken wij bij ons besluit ook de volgende aanvullende overwegingen.

5.1. Beheerperiode

Vossen kennen geen periode waarin ze niet meer zwerven en nieuwe gebieden kunnen bezetten. Wel kennen ze een periode waarbij de mobiliteit lager is dan gebruikelijk in verband met de voortplanting. Deze periode van lagere mobiliteit is van 1 februari tot medio juli wat grotendeels overeenkomt met het broedseizoen van groundbroedende vogels. Echter dient ook rekening gehouden te worden met de uitvoeringstijd die het kost om vossen en zwarte kraaien in een gebied te verwijderen, daarom is het van belang dat de vos en andere predatoren zoals de zwarte kraai twee maanden voorafgaand aan de vestigingsperiode kunnen worden gedood, namelijk vanaf 1 december.

De vergunning wordt daarom aangevraagd voor de periode 1 december tot 30 juni in de jaren 2024-2029. Deze periode is zoals hiervoor beschreven noodzakelijk om het beheer goed te kunnen uitvoeren, zoveel mogelijk voorafgaand aan de vestigingsfase van weidevogels en in voorkomend geval ook tijdens het broedseizoen van weidevogels, om zodoende de schadelijke effecten van predatie op de weidevogelpopulatie zoveel mogelijk te kunnen beperken. De beheerperiode is als voorschrift aan de vergunning verbonden.

5.2. Buffer beheergebied

De vergunning is aangevraagd voor zeven weidevogel kerngebieden, inclusief een buffer van 3 kilometer, tezamen het beheergebied. Het beheer in een buffer rondom de kerngebieden is noodzakelijk om het goed te kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld gelet op looproutes van vossen en locaties om het afschot veilig en met minimale verstoring te kunnen uitvoeren.

Voor vos is een bufferzone van voldoende omvang noodzakelijk omdat de grootte van de territoria van vossen sterk afhankelijk is van het seizoen en de beschikbaarheid van

voedsel, en kan fluctueren naargelang deze omstandigheden veranderen (zie ook Hoofdstuk 7 onderdeel 'Beheer vos periode 2024 - 2029'). Het is bekend dat vossen in één nacht 5 tot 16 kilometer kunnen afleggen op zoek naar voedsel. Door het beheer in een beperkt gebied uit te voeren is zeker dat de vossen die op grond van deze vergunning worden gedood ook daadwerkelijk bijdragen aan predatie op weidevogels. Vossen buiten het aangewezen beheergebied kunnen immers niet worden gedood. De buffer van 3 kilometer rondom het kerngebied voorziet hierin.

Voor zwarte kraai is een buffer van 3 kilometer rondom het kerngebied ook passend. De actieradius van zwarte kraaien varieert namelijk aanzienlijk. Territoriale zwarte kraaien verdedigen gebieden van verschillende groottes (15 tot 20 ha), afhankelijk van voedselbeschikbaarheid en landschap, waarbij nesten tot op circa 1000 meter nog kunnen worden gepredeerd (Drees & Kuijper, 2007; Bos & Vugteveen, 2005). Bovendien hebben zwervende, niet-broedende zwarte kraaien een veel grotere actieradius van gemiddeld 3 tot 6 kilometer, met uitschieters tot ongeveer 8 kilometer (Holyoak, 1971). Door een beheerzone van maximaal 3 kilometer rondom weidevogelgebieden te hanteren, sluit het beheer aan bij deze ecologische inzichten en kan effectief zowel territoriale als zwervende predatie worden verminderd (Brink & Jonge Poerink, 2019). Daarnaast zorgt het hanteren van een 3-kilometerzone voor uniformiteit in het predatiebeheer, doordat deze overeenkomt met de reeds toegepaste beheerzone voor de vos.

5.3. Uitvoeringsplannen

Per weidevogelgebied (of cluster van gebieden) dient een uitvoeringsplan te worden opgesteld. Per beheergebied wordt vastgelegd hoe lokaal de ontwikkeling van de vogelstand is, welke predatoren voor deze gebieden een belangrijke impact hebben op de broedsuccessen en kuikenoverleving en welke maatregelen (waaronder predatorenbestrijding) voor de komende planperiode nodig zijn om het overlevingssucces van de in die gebieden voorkomende grondbroeders te verbeteren en zodoende de populaties ook voor de langere tijd naar een gunstige staat van instandhouding te brengen.

In een uitvoeringsplan wordt zodoende duidelijk vastgelegd welke maatregelen reeds genomen zijn en waarom beheer op vos en/of zwarte kraai nodig is om verdere schade aan weidevogelpopulaties te beperken.

Een uitvoeringsplan wordt aan het bevoegd gezag voorgelegd ter goedkeuring. Wanneer het plan is goedgekeurd kan de Faunabeheereenheid machtigingen afgeven voor het uitvoeren van beheer in het betreffende gebied. Een machtiging kan afgegeven worden voor beide of één van de soorten die in deze vergunning zijn opgenomen. Een uitvoeringsplan is geldig gedurende de looptijd van het Faunabeheerplan, maar kan herzien worden indien dit noodzakelijk wordt geacht. Een herziening dient opnieuw ter goedkeuring aan het bevoegd gezag te worden voorgelegd.

Het plan wordt voor goedkeuring beoordeelt op zowel inhoud als volledigheid. Welke onderdelen dat zijn is opgenomen in de voorschriften.

5.4. Onnodig lijden

Op grond van artikel 11.28 van het Bal, dient een ieder die een in het wild levend dier doodt te voorkomen dat het dier lijdt. Deze vergunning voorziet in het doden van vossen

en zwarte kraai, dit besluit dient zodoende rekening te houden met het voorkomen van onnodig lijden van vossen en zwarte kraaien.

Bij het beheer met het geweer, ondersteund met het gebruik van een warmtebeeldcamera en/of restlichtversterker en gezien het feit dat de vergunning alleen door houders van een omgevingsvergunning jachtgeweeractiviteiten gebruikt mag worden, is voldoende zeker dat het afschot niet tot het onnodig lijden van vossen en/of zwarte kraaien leidt. Tevens is het door het gebruik van een warmtebeeldcamera goed mogelijk om een geschoten vos in het donker terug te zoeken. Mocht een vos dus onverhoopt toch niet dodelijk getroffen zijn, dan kan de vos alsnog spoedig gedood worden.

De beheerperiode overlapt met de voortplantingscyclus van vossen. De welpen van vos worden doorgaans eind maand of april geboren. De welpen verblijven de eerste weken in en rondom het hol. Bij de bestijding van vossen vanaf april kunnen de ouders van (pas geboren) welpen gedood worden. De welpen zijn vooral afhankelijk van de moervos (het vrouwtje). Het doden van de moervos kan daarom leiden tot het onnodig lijden van welpen. Daarom hebben wij een voorschrift opgenomen dat bij het doden van een zogende moervos op grond van deze vergunning haar welpen zo spoedig mogelijk moeten worden opgespoord en zonder onnodig lijden worden gedood. Voor het doden van de jonge welpen wijzen wij het middel geweer aan.

De beheerperiode overlapt met het broedseizoen van zwarte kraai. Bij het wegnemen van nesten wordt gestreefd om dit zo vroeg mogelijk in het broedseizoen te doen. Wanneer een nest pas later wordt ontdekt bestaat er de kast dat er jongen en/of eieren in het nest aanwezig zijn. In deze gevallen worden de nesten met behulp van het hagelgeweer uit de boom geschoten. Bij deze werkwijze worden jongen en aanwezig eieren direct gedood en/of vernietigd waardoor onnodig lijden voorkomen wordt.

5.5. Rapportage en monitoring

Ten behoeve van de handhaving van de voorschriften en het toezicht op het gebruik van de vergunning zijn er voorschriften opgenomen over het melden van het gebruik van de vergunning en de rapportage die door de vergunninghouder dient plaats te vinden. Dit is beperkt tot wat noodzakelijk is om effectief toezicht te kunnen houden op het gebruik van de vergunning. Bij het constateren van afwijkingen, of wanneer de gemachtigden niet voldoen aan de gestelde verplichtingen, kunnen machtigingen worden ingetrokken of kan de vergunning worden gewijzigd.

In het jaarverslag van de Faunabeheer eenheid wordt verslag gedaan van het afschot dat heeft plaatsgevonden. Hieronder valt ook het beheer wat is uitgevoerd onder deze vergunning. Omdat dit reeds wordt gerapporteerd of op een andere wijze bekend is bij ons achten wij het niet noodzakelijk om dit als voorschrift aan deze vergunning te verbinden. Dit is tevens het geval voor monitoringsgegevens aangaande van (broedsucces) van weide- en akkervogels in de provincie.

5.6. N2000 Verstoring (broed) vogels, andere dieren en N2000

Voor beheer in het Zuidlaardermeergebied is een effectbeoordeling⁷ uitgevoerd, ook is faunabeheer en schadebestrijding opgenomen in het Natuurbeheerplan⁸ van het Zuidlaardermeergebied.

5.6.1. Effectbeoordeling

Negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden voorkomen of beperkt door aanvullende maatregelen te nemen. Deze zijn als volgt:

Binnen begrenzing Natura 2000-gebied en gedurende het broedseizoen (15 maart – 31 juli) en/of de rust en foerageerperiode voor ganzen, smient, slobbeend, kleine zwaan (1 november – 1 april):

- Enkel inzet van kunstlicht als gebruik van andere – minder versturende – middelen (met name nachtzichtapparatuur – warmtebeeld) om juridische redenen niet mogelijk is en/of wanneer de in het gebied actief zijnde vossen niet op een andere wijze kunnen worden bestreden;
- Drijfjacht of gebruik van kunstlicht (lichtbak) niet laten plaatsvinden in nabijheid van locaties waar nest indicierend gedrag van de roerdomp of porseleinhoen is vastgesteld en/of niet in nabijheid van locaties waar al enige dagen grote groepen (> 10) ganzen of smienten (of kleine zwaan, indien aanwezig) foerageren of rusten. Hier zoveel als mogelijk de in hoofdstuk 7 aangegeven afstanden respecteren;
- Er dient voldoende tijd tussen de bezoeken waarbij wordt geschoten te zitten zodat verstoring zoveel mogelijk wordt beperkt en vogels weer terugkeren naar hun leefgebied (Bij bezoeken waarbij wordt geschoten minimaal 1 dag ertussen).

Deze aanbevelingen zijn overgenomen in de voorschriften en drijfjacht wordt in zijn geheel niet toegestaan. Negatieve effecten door verstoring worden zodoende voorkomen.

5.6.2. Natuurbeheerplan Natura 2000 Zuidlaardermeergebied

Indien noodzakelijk en wenselijk kan er door Stichting Het Groninger Landschap besloten worden om in bepaalde deelgebieden tijdelijk faunabeheer toe te passen. Hieronder is aangegeven welke potentiële effecten er op kunnen treden en welke maatregelen er genomen kunnen worden om negatieve effecten te voorkomen.

Roerdomp, porseleinhoen en rietzanger

Het habitat van de broedvogels Roerdomp, Porseleinhoen en Rietzanger bestaat voornamelijk uit rietland in verschillende vormen van ontwikkeling. In en om dit rietland zouden in principe effecten van faunabeheer en schadebestrijding kunnen optreden. Alle vormen van bestaand gebruik in het kader van faunabeheer en schadebestrijding die potentieel versturend zijn, kunnen voldoende gemitigeerd worden om te worden toegestaan zonder vergunning, door in het broedseizoen (15 maart-31 juli) ruim buiten het broedgebied van de drie aangewezen rietvogels te blijven en jaarrond een zone te respecteren om het leefgebied van de Roerdomp.

⁷ Brink, Bob D.B. van den, 15 maart 2021. Toets Natura 2000, Effectbeoordeling Faunabeheer Zuidlaardermeergebied. Houwerzijl, Boerema & van den Brink b.v., rapport nummer 2021-1401-D1anv.

⁸ Strijkstra, R., Greve, M. & van der Heijden, E. 2016. Natura 2000 beheerplan Zuidlaardermeergebied. A&W-rapport 1228. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.

Kleine zwaan, toendrarietgans, kolgans, smient en slobbeend

Gebruik van geweer tijdens het faunabeheer kan een verstoring effect hebben op foeragerende en/of rustende Kleine zwaan, Toendrarietgans, Kolgans en Smient. Verstoring kan bij deze vormen van gebruik ook optreden door de aanwezigheid van mensen en honden en indien het beheer wordt uitgevoerd in de nachtelijke uren met kunstlicht. Ook kan verstoring onder invloed van menselijke aanwezigheid optreden.

Verstoringseffecten kunnen worden voorkomen door beheer met gebruik van geweer toe te passen buiten de periode dat Kleine zwaan, Toendrarietgans, Kolgans en Smient aanwezig zijn in het gebied rond het Zuidlaardermeergebied (1 oktober- 1 maart). Dit is niet altijd mogelijk. Het is dan mogelijk een zodanige afstand te houden tot foerageerplekken van de Kleine zwaan, Toendrarietgans, Kolgans en Smient, dat geen significante verstoring meer optreedt. Deze afstand bedraagt 500 meter. Ook dienen nachtelijke activiteiten met kunstlicht binnen het Natura 2000-gebied te worden voorkomen. Bij het aanwenden van deze vorm van schadebestrijding buiten het Natura 2000-gebied zal deze zodanig moeten worden toegepast dat er geen lichtverstoring optreedt binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied.

Het afschot van vossen en zwarte kraaien zou kunnen leiden tot verstoring van andere dieren die in de beheergebieden aanwezig zijn. We achten de mogelijke nadelige gevolgen van verstoring beperkt ten opzichte van de schadelijke effecten van predatie door vossen die door het beheer worden beperkt. Door het gebruik van nachtzichtapparatuur en een demper toe te staan wordt verstoring zoveel mogelijk beperkt.

Conclusie

Wanneer de mitigerende maatregelen zoals hierboven worden genoemd bij uitvoering van het beheer in acht genomen worden, wordt verstoring van het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeergebied voorkomen. Deze mitigerende maatregelen zijn zodoende opgenomen in de voorschriften.

5.7. Machtiging en grondgebruikersverklaring

Het is de FBE toegestaan om houders van een omgevingsvergunning jachtgeweeractiviteiten te machtigen om gebruik te maken van deze vergunning. De Fbe versterkt hiertoe als houder van de vergunning schriftelijke toestemming door middel van een machtiging waar een gewaarmerkt afschrift van de vergunning is bijgevoegd.

De gemachtigde houders van een omgevingsvergunning jachtgeweeractiviteiten dienen te beschikken over een grondgebruikersverklaring voor één of meerdere gebieden binnen het beheergebied. Schadebestrijding is namelijk primair de taak van de grondgebruiker zelf. Als er vanaf de openbare weg geschoten dient te worden, dient de gebruiker van de vergunning in het bezit te zijn van een gedagtekende en ondertekende schriftelijke verklaring van de wegbeheerder waarin staat omgeschreven dat de gebruiker van de vergunning ook vanaf de openbare weg zwarte kraaien en vossen mag bestrijden.

Het gebruik van de vergunning via de machtiging dient te geschieden met inachtneming van de voorwaarden en beperkingen zoals genoemd in de vergunning en met inachtneming van eventuele aanvullende voorwaarden en beperkingen in de machtiging.

6. Eindoordeel

Er kan een vergunning worden verleend voor een flora- en fauna-activiteit voor de handelingen:

voor de volgende soort	voor artikel 11.37, lid 1a en 1b	voor artikel 11.54, lid 1a en 1b
Zwarte kraai (<i>Corvus corone</i>)	toegekend	n.v.t.
Vos (<i>Vulpes vulpes</i>)	n.v.t.	toegekend

Daarnaast verlenen wij middels deze vergunning toestemming voor de volgende onderdelen ten aanzien van het gebruik van het geweer:

Artikel	Resultaat
11.76, lid 1 Bal Gebruik van het geweer op gronden niet zijnde jachtvelden	Toegekend
11.79, lid 5 Bal Gebruik van een demper en hulpmiddelen om in de nacht te schieten op het geweer	Toegekend
11.83, lid 1 onder a Bal Gebruik van het geweer voor zonsopkomst en na zonsondergang	Toegekend
11.83, lid 1 onder b Bal Gebruik geweer buiten de bebouwingscontour jacht of daaraan grenzende terreinen	Toegekend

Daarnaast wijzen wij ter uitvoering van de vergunning, op grond van artikel 8.74r van het Besluit kwaliteiten leefomgeving, de volgende middelen aan:

Ten aanzien van vos:

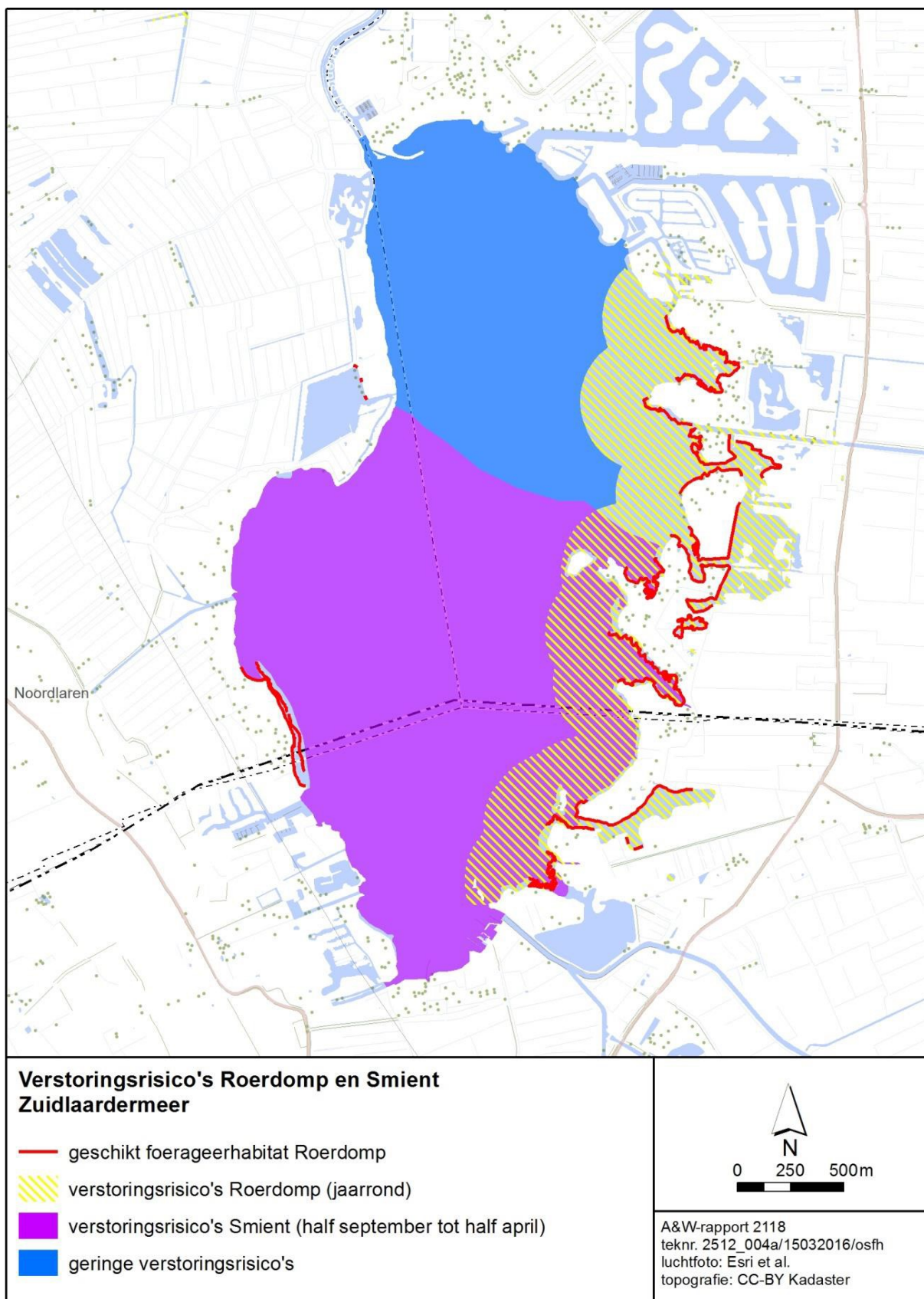
- het geweer;
- kastvallen, kunstburchten en vangkooien; en
- honden, niet zijnde lange honden.

Ten aanzien van zwarte kraai:

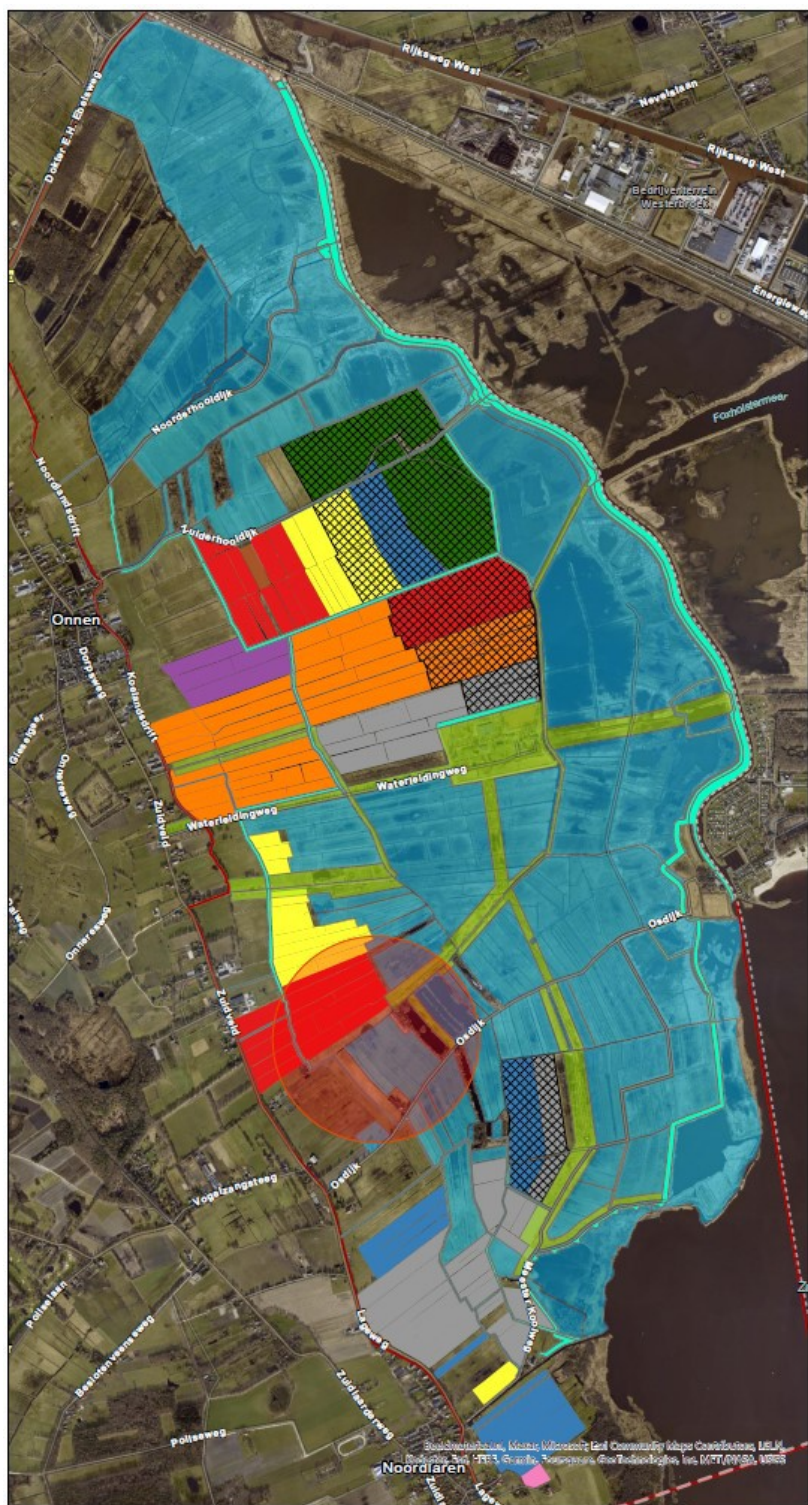
- het geweer;
- honden (niet zijnde lange honden); en
- slag-, snij- en steekwapens of het geweer voor het doden van in nood verkerende gewonde zwarte kraaien.

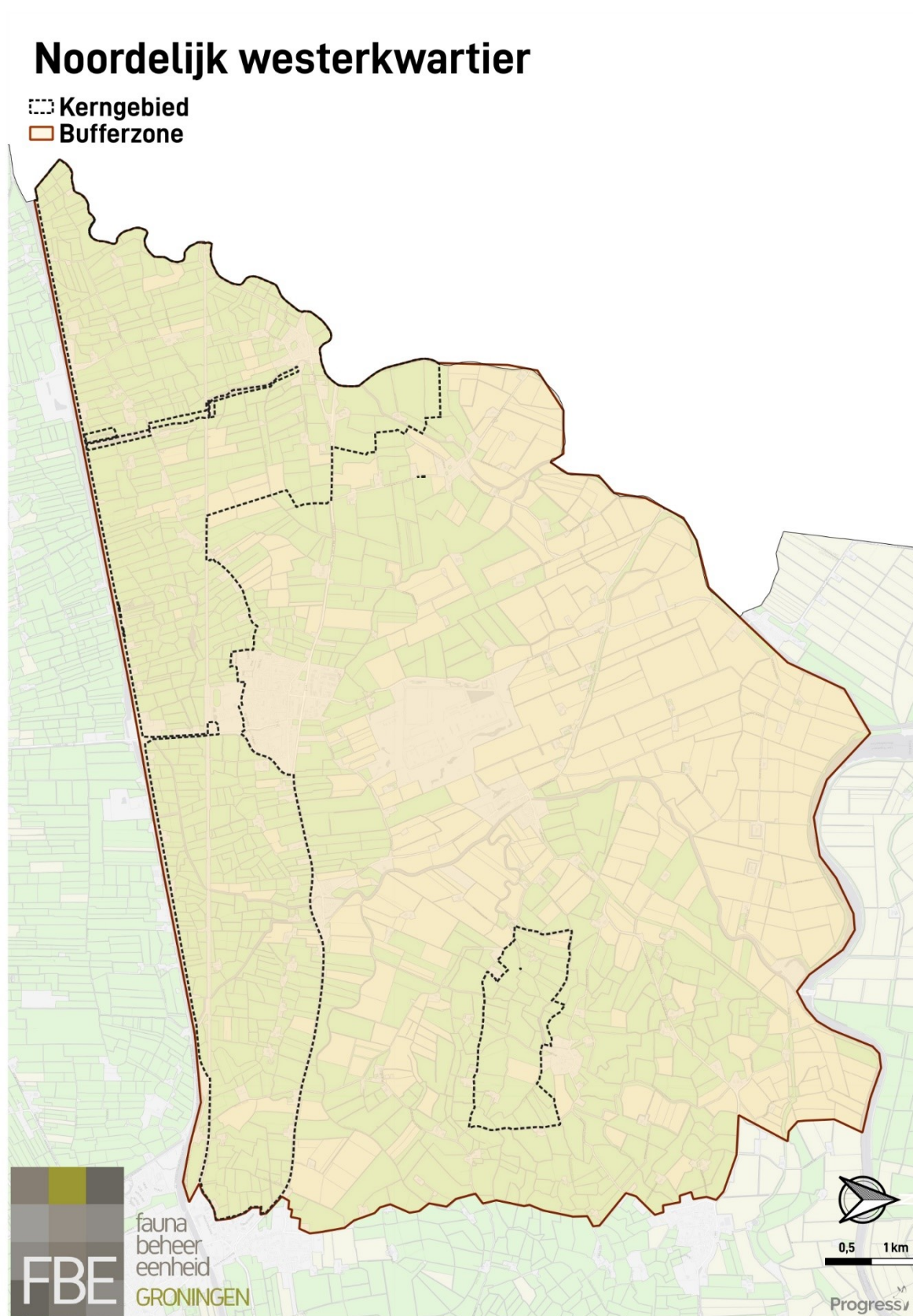
BIJLAGE I

Overzicht verstoringsrisico t.a.v. roerdomp in Natura 2000-gebied
'Zuidlaardermeergebied'

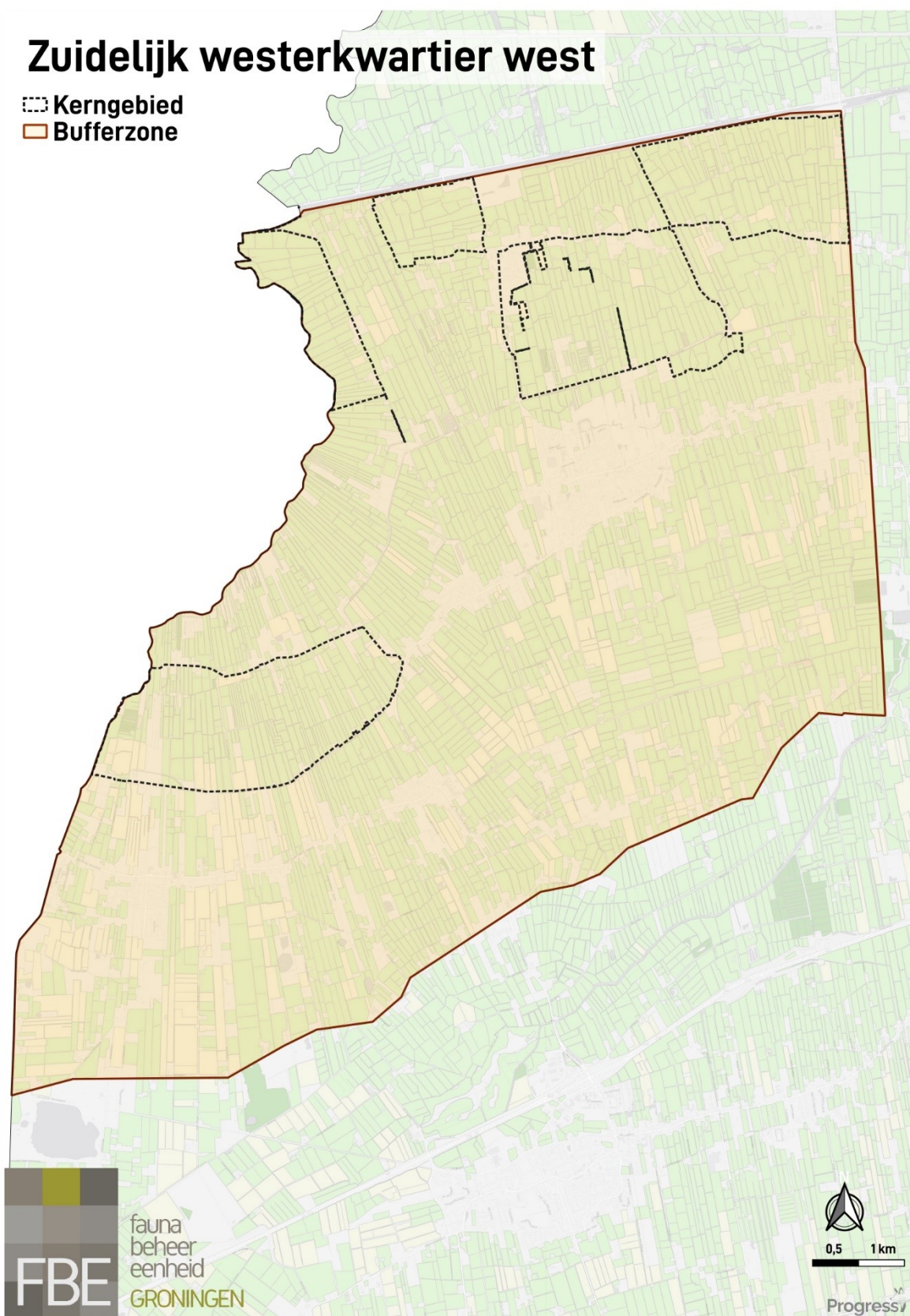
Overzicht nestlocatie zeearend en buffer (rode cirkel) in Natura 2000-gebied 'Zuidlaardermeergebied'

Zuidelijk westerkwartier west

- ▬ Kerngebied
- ▬ Bufferzone

Zuidelijk westerkwartier oost

- ▬ Kerngebied
- ▬ Bufferzone

